

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

Методичні рекомендації
до самостійної роботи
слухачів курсів підвищення кваліфікації
викладачів музичного мистецтва

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Методичні рекомендації
до самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів
музичного мистецтва
з курсу "Теорія та методика викладання мистецьких дисциплін"
з інтегрованими курсами «Мистецтво» та «Художня культура»
з навчанням за програмою Intel "Навчання для майбутнього"

Форма навчання: очно-дистанційна

Схвалено до друку рішенням вченої ради КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

(протокол № 13 від 25.06.2015 року)

Рецензенти:

Серих Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики виховання КЗ Сумський ОППО.

Шаповалов С.П., кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри комп'ютерних наук СумДУ

Укладачі:

Бубнова І.С., старший викладач кафедри теорії та методики виховання КЗ Сумський ОППО.

Шевченко Т. О., старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій КЗ Сумський ОППО.

Методичні рекомендації до самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва з курсу «Теорія та методика викладання мистецьких дисциплін" з інтегрованими курсами «Мистецтво» та «Художня культура» з навчанням за програмою «Intel 10 Навчання для майбутнього» / Укладач Бубнова І.С. – Суми: СОППО, 2015 – 44 с.

У методичних рекомендаціях подано матеріали до самостійного опрацювання тем, як однієї із форм навчальної діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва з інтегрованими курсами «Мистецтво» та «Художня культура», які навчаються за очно-дистанційною формою з навчанням за програмою «Intel 10 «Навчання для майбутнього».

До кожної теми представлено анотацію, питання до самоконтролю, список рекомендованої літератури.

З метою усунення основних недоліків при виконанні випускного навчального проекту за програмою «Intel 10 «Навчання для майбутнього» надається структура Портфолію та послідовність оформлення деяких його складових, що визивають найбільше утруднення при виконанні.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Теми для самостійного опрацювання у дистанційний період	6
Тема 1. Мистецька освіта та художньо-естетичне (арт) виховання в країнах світу.....	6
Тема 2. Інтеграція в мистецькій освіті.....	7
Тема 3. Дидактико-методичні основи викладання інтегрованих курсів «Мистецтво» та «Художня культура».....	7
Тема 4. Сучасний урок мистецтва	8
Тема 5. Формування вокально-хорових навичок учнів.....	9
Тема 6. Формування та розвиток сприймання музичних творів учнями.....	9
Тема 7. Професійна майстерність вчителя мистецьких дисциплін	10
Тема 8. Майстер-клас з інтенсифікації навчально-виховного процесу на уроках музичного мистецтва та інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура»	12
Тема 9. Використання мистецьких надбань України та культурних регіонів світу в навчально-виховному процесі.....	12
Тема 10. Художня культура і середовище	13
Спецкурс: Навчання за програмою «Intel®10 «Навчання для майбутнього»	14
Розділ 2. Підготовка випускного проекту	15
2.1. Основні вимоги до Портфоліо навчального проекту	15
2.2. Пам'ятка до оформлення випускного навчального проекту.....	15
Додатки	25
Додаток 1. Мистецькі доміанти культурних регіонів світу.....	25
Додаток 2. Основні напрямки розвитку музичної і театральної культури України.....	29
Додаток 3. Огляд зарубіжних тенденцій мистецької освіти	31
Додаток 4. Квест.....	37
Додаток 5. Приклад портфоліо, розміщеного на wiki-сторінці.....	39
Додаток 6. Приклад щоденника навчання.....	42
Додаток 7. Структура Портфоліо.....	44

ВСТУП

Курс присвячений проблемам розвитку музично-педагогічної науки з урахуванням сучасних тенденцій розвитку мистецької педагогіки, пошуків і надбань теперішньої музично-педагогічної науки і практики.

Зміст курсу спрямований на розширення і поглиблення фахових знань вчителів, викладачів мистецьких дисциплін формування та розвиток їх педагогічних компетенцій, стимулювання до пошуку та впровадження оптимальних форм, методів та прийомів вирішення важливих проблем організації навчально-виховного процесу з предмету.

Мета курсу: підвищення науково-теоретичного та методичного рівня слухачів у відповідності з досягненням педагогічної науки з питань навчання та виховання, стимулювання розвитку їх творчого потенціалу, формування у вчителів навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Основним змістом навчального процесу є формування та розвиток педагогічних компетенцій вчителя, стимулювання його до пошуку та впровадження оптимальних форм, методів та прийомів вирішення важливих проблем організації навчально-виховного процесу з предмету. Зміст курсів можна розглядати, як інструментальне методичне забезпечення для вчителя, користуючись яким, він зможе реалізувати творчий підхід до конструювання уроку з позицій сучасних вимог. Розгляд запропонованих питань сприятиме критичному самоаналізу уроків, що є передумовою підвищення майстерності вчителя та розвитку його творчості.

Навчання відбувається через поєднання аудиторної та самостійної роботи.

Очний компонент включає настановну та екзаменаційну сесію, що відбуваються очно в Сумському ОППО. Кожна сесія триває один навчальний тиждень, який розрахований на 42 навчальні години.

Настановна сесія: вхідне діагностування, настановні та оглядові навчальні заняття.

Екзаменаційна сесія: оглядові заняття, конференція слухачів з обміну досвідом роботи педагогічна практика, поточний контроль, вихідне діагностування, захист випускних творчих робіт (проектів).

Дистанційний компонент триває 4 навчальні тижні, під час якого передбачено опрацювання сучасних літературних джерел, державних документів, що стосуються загальноосвітньої школи, навчальних програм і посібників із предметів мистецької галузі для навчальних закладів різного типу, довідкової та методичної літератури із зазначених тем; робота над випускним проектом.

Методичні рекомендації до самостійної роботи містять перелік тем для самостійного опрацювання з анотацією та списком рекомендованої літератури. У посібнику також представлені питання для самоконтролю до кожної теми, які дають можливість закріпити знання самостійно опрацьованого матеріалу.

З метою усунення основних недоліків при виконанні випускного навчального проекту за програмою Intel "Навчання для майбутнього" надається структура Портфолію та послідовність оформлення деяких його складових, що визивають найбільше утруднення при виконанні.

Навчально-тематичний план підвищення кваліфікації

Блок професійно-орієнтованих та фахових модулів

№ з/п	Зміст навчального модулю (дисципліни)	Кількість годин			
		Усього годин	Очний компонент		Дистанційний компонент
			Настановна сесія	Екзаменаційна сесія	
Інваріантна складова					
Теорія та методика фахової дисципліни					
1.	Нова нормативна база художньо-естетичного навчання й виховання в Україні та навчально-методичне забезпечення її реалізації	2	2		
2.	Мистецька освіта та художньо-естетичне (арт) виховання в країнах світу	4			4
3.	Інтеграція в мистецькій освіті	2			2
4.	Дидактико-методичні основи викладання інтегрованих курсів «Мистецтво» та «Художня культура»	4	2		2
5.	Сучасний урок мистецтва	6	2		4
6.	Формування вокально-хорових навичок учнів	4		2	2
7.	Використання на уроках музики пластичного інтонування та танцювальних рухів	2		2	
8.	Формування та розвиток сприймання музичних творів учнями	4		2	2
9.	Професійна майстерність вчителя мистецьких дисциплін	4		2	2
10.	Майстер-клас з інтенсифікації навчально-виховного процесу на уроках музичного мистецтва та інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура»	4		2	2
11.	Використання мистецьких надбань України та культурних регіонів світу в навчально-виховному процесі	4		2	2
12.	Художня культура і середовище	4	2		2
	Разом:	44	8	12	24
Варіативна складова					
1.	Спецкурс «Intel®10 Навчання для майбутнього»	36	16	4	16

РОЗДІЛ 1

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ У ДИСТАНЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Тема 1. Мистецька освіта та художньо-естетичне (арт) виховання в країнах світу

Ознайомлення з досвідом мистецької освіти та виховання у країнах світу. Порівняння особливості мистецької освіти України та інших країн світу (Див. додаток 3). Складання Проекту реорганізації мистецької освіти в Україні.

Рекомендована література:

1. Вільчаковська А. *Музика в системі шкільної освіти в країнах Західної Європи* // *Мистецтво та освіти.* – 2003. – №2. – С.19-22.
2. Вільчаковська А. *Реформування музичної освіти школярів у Польщі* // *Мистецтво та освіти.* – 2002. – №2. – С.46-48.
3. Волинець Л. *Загальна мистецька освіта в середній школі Данії* // *Мистецтво та освіти.* – 2005. – №2. – С.25-28.
4. Волинець Л. *Загальна мистецька освіта в школах Норвегії* // *Мистецтво та освіти.* – 2004. – №3. – С.10-14.
5. Волинець Л. *Загальна мистецька освіта в школах Швеції* // *Мистецтво та освіти.* – 2004. – №3. – С.10-14.
6. Волинець Л. *Загальна мистецька освіта у Франції* // *Директор школи.* – 2003. – №41. – С.10-12.
7. Волинець Л. *Інформаційне забезпечення загальної мистецької освіти у Франції* // *Мистецтво та освіти.* – 2010. – №4. – С.14-17.
8. Волинець Л. *Художньо-естетична освіта в Японії* // *Мистецтво та освіти.* – 2002. – №1. – С.28-37.
9. Дельфрати К. *Музыкальное образование в Италии* // *Музыка в школе.* – 1993. – №4. – С.69-71.
10. *Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах* // *Інформаційний збірник МОНУ.* – 2004. – №10.
11. Кряжова И.А. *Развитие музыкально-педагогического образования в США на этапе 80-х годов XX века* // *Музыка в школе.* – 2001. – №6. – С.58-64.

Питання до самоконтролю:

1. Хто є автором зарубіжної музичної технології, провідна ідея якої полягає у зв'язку музики з рухом?
2. Хто є автором «методу дзеркал»?
3. У якій країні цикл мистецьких предметів (музика, малювання, танець, драма) викладається одним учителем?
4. У яких країнах естетичне виховання здійснюється за технологією створення естетичного поля?

Тема 2. Інтеграція в мистецькій освіті

Інтеграція як процес і результат об'єднання в ціле раніше ізольованих частин. Педагогічні варіанти інтеграції у сучасній школі. Засоби, форми і способи інтеграції мистецьких і наукових дисциплін.

Інтегративні технології на уроках художньо-естетичного циклу. Специфіка інтегративних технологій у загальній мистецькій освіті.

Рекомендована література:

1. Масол Л.М. *Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів*/ Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко, – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
2. Серебрянский Н. *Искусство и интеграция*. – М., 2001.
3. Просіна О. *Технології інтегрованого викладання предметів "Мистецтво" та "Художня культура" в загальноосвітній школі. Навчально-методичний посібник*. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2007. – 200с.
4. Просіна О. *Сутність інтеграції в шкільній мистецькій освіті [Електронний ресурс]* Режим доступу: <http://www.air-edu.com.ua/sutnist-integratsiyi-v-shkilniy-mistetskiy-osviti/>

Питання до самоконтролю:

1. Що означає інтеграція в навчанні?
2. Як називається багатогранна цілісність, яка складається з різних відносно самостійних елементів, що взаємодіють?
3. У чому полягає специфіка інтегративних технологій у загальній мистецькій освіті?
4. Які інтегративні технології використовуються на уроках художньо-естетичного циклу?

Тема 3. Дидактико-методичні основи викладання інтегрованих курсів «Мистецтво» та «Художня культура»

Концептуальні засади художньо-естетичної освіти та виховання школярів. Єдність дидактичних, пізнавальних, світоглядно-виховних, естетико-розвиваючих завдань. Структура та зміст інтегрованих курсів «Мистецтво» та «Художня культура».

Технології інтегрованого викладання мистецьких дисциплін.

Організація діалогової взаємодії учнів: фасилітованої дискусії (ФД), діалогу і полілогу, групової (ГР) та парної (ПР) роботи учнів, проектної діяльності учнів.

Дидактичні засади використання медіатехнологій на уроках з художньої культури. Медіатекст як інтегрований результат художньо-творчої і технічної діяльності людини, об'єкт інформації та комунікації.

Рекомендована література:

1. Гонтова Л. *Історія мистецтв як культурний текст. XX ст. К.: Ред. загальноред. Газ., 2005. – 112 с. – („Б-ка Шк. світу”).*

2. *Зеленський О.Ф. Культура і людина в сучасному світі (ХК, 9 кл.) .) // Мистецтво в школі. – 2014. – №10. – С.21-25.*
3. *Кондратова Л. Методичні рекомендації щодо викладання курсу «Художня культура» (9-10) класи. – Запоріжжя, 2006. – 79 с.*
4. *Масол Л.М Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів/ Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко,-Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.*
5. *Масол Л. Орієнтовне календарне планування змісту уроків з інтегрованого Просіна О. Технології інтегрованого викладання предметів "Мистецтво" та "Художня культура" в загальноосвітній школі. Навчально-методичний посібник. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2007. – 200с.*
6. *Просіна О. Технології інтегрованого викладання предметів «Мистецтво» та «Художня культура» в загальноосвітній школі. Навчальний посібник. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2007. – 200 с.*
7. *Ратко М. Музично-естетична та виконавська система японського традиційного театру Но // Мистецтво та освіта. – 2014. – №3. – С. 43-49.*
8. *Шкарлупина Г.Д. Методика преподавания предметов культурологического цикла / Г.Д.Шкарлупина . – Ростов н/Д.: Фенікс, 2005. – 252 с. – (Здравствуй, школа!)*

Питання до самоконтролю:

1. Який із підходів до осмислення та словесної характеристики музичного змісту лежить в основі викладання «Мистецтва»?
2. Що означає інтеграція в навчанні?
3. Як називається багатогранна цілісність, яка складається з різних відносно самостійних елементів, що взаємодіють?

Тема 4. Сучасний урок мистецтва

Основні дидактичні принципи організації навчально-виховного процесу на уроках мистецтва. Види діяльності на уроках мистецтва та їх підпорядкованість темі. Цілісність уроку. Драматургія, емоційна кульмінація уроку.

Рекомендована література:

1. *Аристова Л. Орієнтовне календарне планування змісту уроків з «Музичного мистецтва» (6 кл.) // Мистецтво та освіта. – 2014. – №3. – С. 53-55.*
2. *Бажукова Е.Н. Современные интерактивные технологии // Музыка в школе. – 2014. – №6. – С. 41-42.*
3. *Бондарук О.Д. Развитие творческой компетентности на уроках музыкального искусства .) // Мистецтво в школі. – 2014. – №8. – С.2-5.*
4. *Бубнова І.С., Бубнов І.В. Інформаційні технології та мистецькі дисципліни // Педагогічна Сумщина. – 2009. – №2. – С. 42-46.*
5. *Гарипова М.Л. Драматургия и режиссура урока // Музыка в школе. – 2014. – №6. – С. 51-58.*

6. Масол Л. *Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів*. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
7. Семенець Л.Г. *Проектна діяльність учнів на уроках музичного мистецтва з метою формування ключових компетентностей // Мистецтво в школі*. – 2014. – №12. – С.30-32.
8. Ставицька О.А. *Музично-дидактичні ігри для молодших школярів // Мистецтво в школі*. – 2014. – №11. – С.29-30.

Питання до самоконтролю:

1. Які основні дидактичні принципи організації навчально-виховного процесу на уроках мистецтва?
2. Які основні види діяльності на уроках мистецтва?
3. У чому особливість драматургії уроку мистецтва?

Тема 5. Формування вокально-хорових навичок учнів

Формування вокально-технічних навичок учнів на початковому етапі навчання. Правила співацької установки. Співацьке положення гортані. Механізм співацького голосоутворення. Формування співацького дихання. Критерії опори звука і його якості. Основні вокально-технічні навички. Види вокальних вправ і розспівувань.

Етапи роботи над вокальним твором. Прийоми художньої виразності в співі.

Рекомендована література:

1. Боцун О.І. *Використання розспівок для розвитку вокальних навичок // Мистецтво в школі*. – 2014. – №11. – С.12-18.
2. Заболотний І.П., Карпенко Є.В. *Вокально-хорова робота як шлях до втілення творчих уявлень хормейстера // Мистецтво та освіта*. – 2014. – №4. – С. 22-26.
3. Заболотний І.П., Шевкун Т. *До проблеми хорового репертуару та його виконання: діалог думок // Мистецтво та освіта*. – 2014. – №3. – С. 12-16.
4. Кабалевский Д. *Каждый клас – хор // Искусство в школе*. – 2014. - №5. – С. 20-25.
5. Маруфенко О. *Теорія і практика формування вокально-артикуляційних навичок у школярів // Мистецтво та освіта*. – 2014. – №3. – С. 17-21.
6. Мовчан О.О. *Музично-співацьке виховання дітей у ЗОШ за системою Д. Огороднова*.) // *Мистецтво в школі*. – 2014. – №9. – С.36.
7. Московчук Л. *Хоровий театр як засіб естетичного виховання молодших школярів // Мистецтво та освіта*. – 2014. – №4. – С. 11-16.
8. Роцупкина С.В. *Вокально-хоровая работа в школе // Музыка в школе*. – 2014. – №4. – С. 51-59.

Питання до самоконтролю:

1. Який з підрівнів музичного слуху перетворює слух музиканта на функціональний?

2. Які навички вокально-хорового співу впливають на розвиток вокально-хорової культури школярів?
3. У чому причину невірною інтонації мелодії молодшими школярами?
4. На що спирається вокальний слух учителя?
5. Які критерії опори звука і його якості.

Тема 6. Формування та розвиток сприймання музичних творів учнями

Інтонаційна основа музичного образу. Емоції як носії образу.

Моделювання методичних ситуацій організації процесу аналізу-інтерпретації музичного твору. Інформаційне забезпечення процесу сприймання. Закономірності розвитку музичної мови.

Рекомендована література:

1. Бубнова І.С. *Слухати музику – з натхненням // Музичний керівник. – 2011. – №1. – С.20-23.*
2. Булатова Л. *Розвиток пізнавальної активності учнів на уроках музики. // Мистецтво та освіта. – 2004. – №4. – С.9-12.*
3. Гринчук І. *Інноваційний підхід до організації слухання музики // Мистецтво та освіта. – 2004. - №4. – С.13-16.*
4. Лещенко М. *Педагогіка – наука про мистецтво подання і засвоєння інформації // Мистецтво та освіта. – 2004. – №4. – С.3-8.*
5. Ростовський О.Я. *Методика формування музичного сприймання / Ростовський О.Я. Методика викладання музики в початковій школі. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – С.38-57.*
6. Старобинский С. *Художественно-педагогическое общение в структуре музыкально-образовательной деятельности. //Музыка в школе. – 2003. – №1. – С.49-53.*

Питання до самоконтролю:

1. Що є основою музичного сприймання?
2. Хто обґрунтував метод спостереження музики як головного формуючого чинника естетичного смаку?
3. Хто є автором «Педагогіки музичного сприймання» ?
4. Визначте послідовність етапів сприйняття музики за проблемно-пошуковою методикою
5. Чи вірним є твердження, що під слухання музики обов'язковим є "малювання" у своїй уяві якихось зорових картин?
6. Визначте до якої із стратегій для заохочення (за Мерріллом Гарміном) відноситься фраза «Здається у тебе сьогодні вдалий день».
7. Із яких методів складається інструментарій сугестивної технології?

Тема 7. Професійна майстерність вчителя мистецьких дисциплін

Поняття "професійна компетентність" та "професійна майстерність". Стиль викладання. Акторсько-режисерська та педагогічна діяльність. Компоненти

професійно-педагогічної комунікативності вчителя. Показники мовної культури педагога. Взаємовідповідність між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою.

Основні засоби невербальної комунікації педагога (зовнішній вигляд, постава, пантоміміка, міміка, візуальний контакт, міжособистісний простір). Моделювання професійного іміджу педагога.

Рекомендована література:

1. Бубнова І.С. Вплив позитивного самосприймання на імідж педагога/ *Матеріали наукової конференції (18-19 листопада)*. – Суми: ОППО, – 2010. – С. 11-14.
2. Бубнова І.С. Невербальна техніка – засіб впливу на студентів / *Сучасні проблеми вищої освіти України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору / Матеріали науково-методичної конференції (06-07 жовтня)*. – Суми: СумДУ, 2010.
3. Бубнова І.С. Порівняльний аналіз проявів самосприймання вчителів мистецьких дисциплін / *Проблеми удосконалення професійної підготовки фахівців мистецьких дисциплін / Матеріали Всеукраїнської відкритої науково-практичної конференції (7-9 квітня)*. – Суми: СумДПУ, 2011. – С.30-32.
4. Бубнова І.С. Професійний імідж педагога / *VI Міжнародна конференція "Стратегія якості у промисловості і освіті" (4-11 червня 2010 р., Варна, Болгарія): Матеріали. У 4-х томах. Том II (Ч. 2). Упорядники: Хохлова Т.С., Хохлов В.О., Ступак Ю.О.* – Дніпропетровськ-Варна, 2010. – 720 с.
5. Гриценко Ю.А. Формування позитивного іміджу майбутнього педагога // *Магістр: Матеріали наукової конференції "наукові пошуки молодих учених"*. – Суми: Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка. – 2007. – С.194-198.
6. Зима В. Толерантність як складова образу вчителя // *Післядипломна освіта в Україні*. – 2005. – №1. – С.88-92.
7. Леценко М. Педагогіка - наука про мистецтво подання і засвоєння інформації // *Мистецтво та освіта*. – 2004. – №4. – С 2-8.
8. *Методологическая культура педагога-музыканта / Э. Б. Абдуллин, О.В.Ванилихина, Н.В.Морозова и др.; Под ред. Э. Б. Абдуллина.* – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 272 с.
9. Островецкова Н. Умови формування педагогічної майстерності вчителя // *Завуч*. – 2005. – №31. – С. 4 – 6.
10. Садовенко С. Імідж музичного керівника та вчителя музичного мистецтва // *Музичний керівник*. – 2012. - №2. – С. 4-6.
11. Сегеда Н. Професійне самовдосконалення вчителя музики // *Мистецтво та освіта*. – 2003. – №1. – С. 2-6.
12. Старобинский С. Художественно-педагогическое общение в структуре музыкально-образовательной деятельности. // *Музыка в школе*. – 2003. – №1. – С.49-53.

Питання до самоконтролю:

1. Дайте визначення понять "професійна компетентність", "професійна майстерність".
2. Визначте професійно важливі якості вчителя музики необхідні для здійснення вокального виховання школярів у порядку пріоритетності.
3. Назвіть складові педагогічної техніки.
4. Порівняйте акторсько-режисерську та педагогічну діяльність.

Тема 8. Майстер-клас з інтенсифікації навчально-виховного процесу на уроках музичного мистецтва та інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура»

Одна з форм ефективного професійного, активного навчання. Завдання майстер-класу. Алгоритм технології проведення майстер-класу. Можлива модель проведення майстер-класу. Проведення майстер-класу з проблеми.

Рекомендована література:

1. Пахомова О.М. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду.// Методист. - 2005. - №2.
2. Пахомова Є.М., Дуганова Л.П. Вчитель у професійному конкурсі: навчально- методичний посібник. - М.: АПКіППРО, 2006, - 168.
3. Селевко Г.К. Альтернативні педагогічні технології. - М.: НДІ шкільних технологій, 2005. - 224с.
4. <http://dou.edu.ru>
5. <http://www.openclass.ru>

Питання до самоконтролю та завдання:

1. У чому відмінність майстер-класу від семінару?
2. Які можливі моделі проведення майстер-класу?
3. У чому переваги майстер-класу як групової форми методичної роботи?
4. Які вимоги до діяльності Майстра?
5. Підготуватись до майстер класу з проблеми

Тема 9. Використання мистецьких надбань української художньої культури та культурних регіонів світу в навчально-виховному процесі

Розробка проектів ознайомлення учнів з мистецькими домінантами культурних регіонів світу: європейського, арабо-мусульманського, африканського, індійського, далекосхідного, американського та культури України в європейському та світовому вимірах (Див. додаток 1.2).

Рекомендована література:

1. Антонович Д. Українська культура: Лекції. – К., 1993.
2. Бокань В. Культурологія: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2000. – 136 с.
3. Бубнова І., Чернова Н. Українське бароко // Мистецтво та освіта. – 2007. – № 2. – С. 39-41.

4. Гоголев К.Н. *Мировая художественная культура: Учеб. Пособие.* – М., 1999.
5. Гонтова Л. *Історія мистецтв як культурний текст. XX ст. К.: Ред. Загальноред. Газ., 2005. – 112 с. – („Б-ка Шк. світу”).*
6. *Історія української культури / За ред. І.Крип'якевича.* – К., 1994.
7. Миропольська Н., Белкіна Е., Масол Л., Оніщенко О. *Художня культура світу. Європейський культурний регіон: Навч. посібник.* – К.; 2001.
8. Миропольська Н., Белкіна Е., Масол Я, Оніщенко О., Внадимірова Н. *Художня культура світу. Культурні регіони: Навч. посібник.* – К.; 2003.
9. Попович М. *Нарис історії культури України.* – Вид. 2. – К., 2001.
10. *Художня культура України: Навч. Посіб. / Л.М.Масол, С.А.Никало, Г.І.Веселовська, О.І.Оніщенко; За ред. Л.М.Масол.* – К.: Вища школа, 2006. – 239 с.
11. *Художня культура. 9 клас.: Тематичні розробки уроків / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака – Х.: Вид-во "Ранок", 2009. – 320 с. – (Майстер-клас).*
12. Шевнюк О. *Українська та зарубіжна культура.* – К., 2002.
13. Щолокова О., Семашко О., Шевнюк О., Шип С. *Світова художня культура.* – К., 2004.

Питання до самоконтролю:

6. У якому класі матеріал курсу „Художня культура” систематизований відповідно до видової, жанрової та стильової специфіки мистецтва?
7. Які види мистецтва відносяться до візуальних?
8. Визначте порядок виникнення стилів.
9. Скільки усього Муз?
10. Яка Муза є покровителькою музичного мистецтва?
11. Яка країна є батьківщиною театру?
12. Що виражає хор у грецькій драмі?
13. Хто перший з українських композиторів звернувся до «Кобзаря» Т.Шевченка?
14. Як називається твір декоративно-монументального мистецтва з кольорового скла?

Тема 10. Художня культура і середовище

Форми збереження культурної спадщини (бібліотеки, музеї, театри, галереї тощо). Провідні художні музеї світу (Лувр, Прадо, Дрезденська галерея, Ермітаж тощо). Дизайн і реклама – складові художньої культури. Стрит-арт. Роль засобів масової інформації у поширенні мистецьких цінностей.

Пам'ятки культури і мистецтва рідного краю. Культурно-мистецькі заклади (театри, музеї, концертні зали тощо). Пам'ятні місця краю, пов'язані з життям і творчістю відомих митців. Регіональні центри народних промислів і ремесел. Етнорегіональний фольклор (музичний, танцювальний).

Підготовка віртуальної подорожі "Провідні музеї світу" або "Художня культура рідного краю".

Рекомендована література:

1. Климova Л.В. *Художня культура. 9 клас: Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів.* – К.: Літера ЛТД, 2009. – С. 126-147.
2. Ничкало С. *Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник.* – К., 1999. *Педагогічний словник / За орд. М.Ярмаченка.* – К., 2001.
3. Стрит-арт [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.google.com.ua/images?q=%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D1%82-%D0%B0%D1%80%D1%82+%D0%A1%D1%83%D0%BC%D0%B8&hl=ru-UA&gbv=2&tbm=isch&oq=&gs_l=
4. *Художня культура. 9 клас.: Тематичні розробки уроків / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака – Х.: Вид-во "Ранок", 2009. – 320 с. – (Майстер-клас).*
5. *Художньо-естетичний цикл. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-11 класи –К.: Ірпінь: Перун, 2005. – 233 с.*
6. Шевнюк О. *Українська та зарубіжна культура.* – К., 2002.

Питання до самоконтролю:

1. Назвіть установи, метою яких є збереження культурної спадщини.
2. Які існують види музеїв?
3. Назвіть найвідоміші музеї світу.
4. Поясніть зміст вислову «музей просто неба». Наведіть приклад таких музеїв.
5. Назвіть найвідоміші бібліотеки світу.
6. Хто є засновником Сумського художнього музею?
7. Які пам'ятні місця пов'язані з життям і творчістю видатних митців є на Сумщині?
8. Які твори відомих художників надихнули авторів сумського стрит-арту?

Спецкурс: Навчання за програмою «Intel®10 Навчання для майбутнього»

Модуль 1: Цілі, завдання і ресурси тренінгу

Модуль 2: Навчання за допомогою методу проектів

Модуль 3: Дослідження в навчальних проектах

Модуль 4 Формуюче оцінювання в проектному навчанні

Модуль 5: Інтернет у проектній діяльності учнів

Модуль 6: Спілкування та співробітництво в інтернеті

Модуль 7: Створення прикладу учнівської роботи

Модуль 8: Оцінювання діяльності учнів в проекті

Модуль 9: Диференціація навчання різних учнів

Модуль 10: Фасилітація з використанням комп'ютерних технологій

Модуль 11: Демонстрація Портфоліо проекту.

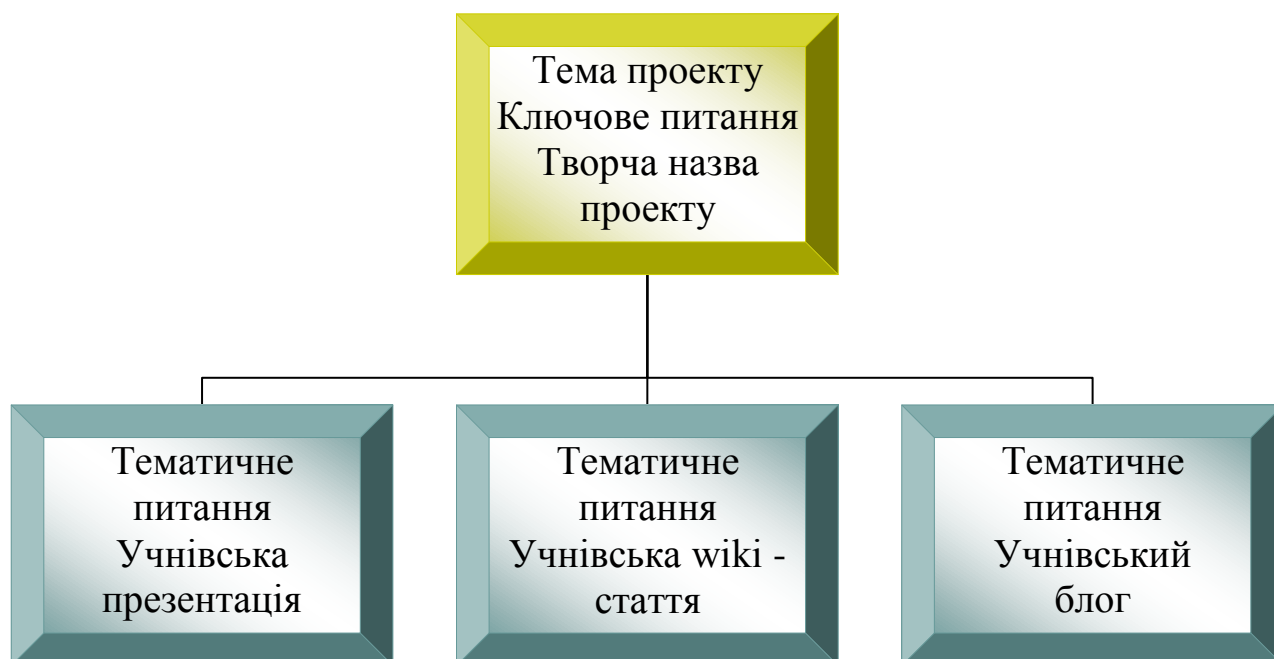
РОЗДІЛ 2 ПІДГОТОВКА ВИПУСКНОГО ПРОЕКТУ

2.1. Основні вимоги до Портфоліо навчального проекту

Основою випускного проекту є Порфоліо, яке створюється на вікі-сторінці за допомогою шаблону (**{{subst:Шаблон:Опис Портфоліо і його складових.10 версія}}**)

Для його заповнення використовуються матеріали **Portfolio_10_версія**, документи у ньому мають бути заповнені відповідно до вимог.

Тема проекту – Ключове питання (проблема проекту) – може мати творчу назву. Три складові проблеми – три тематичні питання, які розкриваються у трьох учнівських продуктах: презентація, вікі - стаття, блог.

Документи портфоліо повинні створюватися і зберігатися у папці на комп'ютері учасника, а потім всі, вони завантажуються на онлайнний сервіс, і їх повна збірка створюється на вікі-сторінці та у блозі «Щоденник навчання».

Під час роботи з матеріалами певного модулю, необхідно зробити власні коментарі у «Щоденнику навчання» стосовно того, яке враження ви маєте, ознайомившись з кожним модулем, а також, які підготували відповідні дані та відомості, приклади, засоби і матеріали, необхідні для наповнення портфоліо проекту. (Додаток 6)

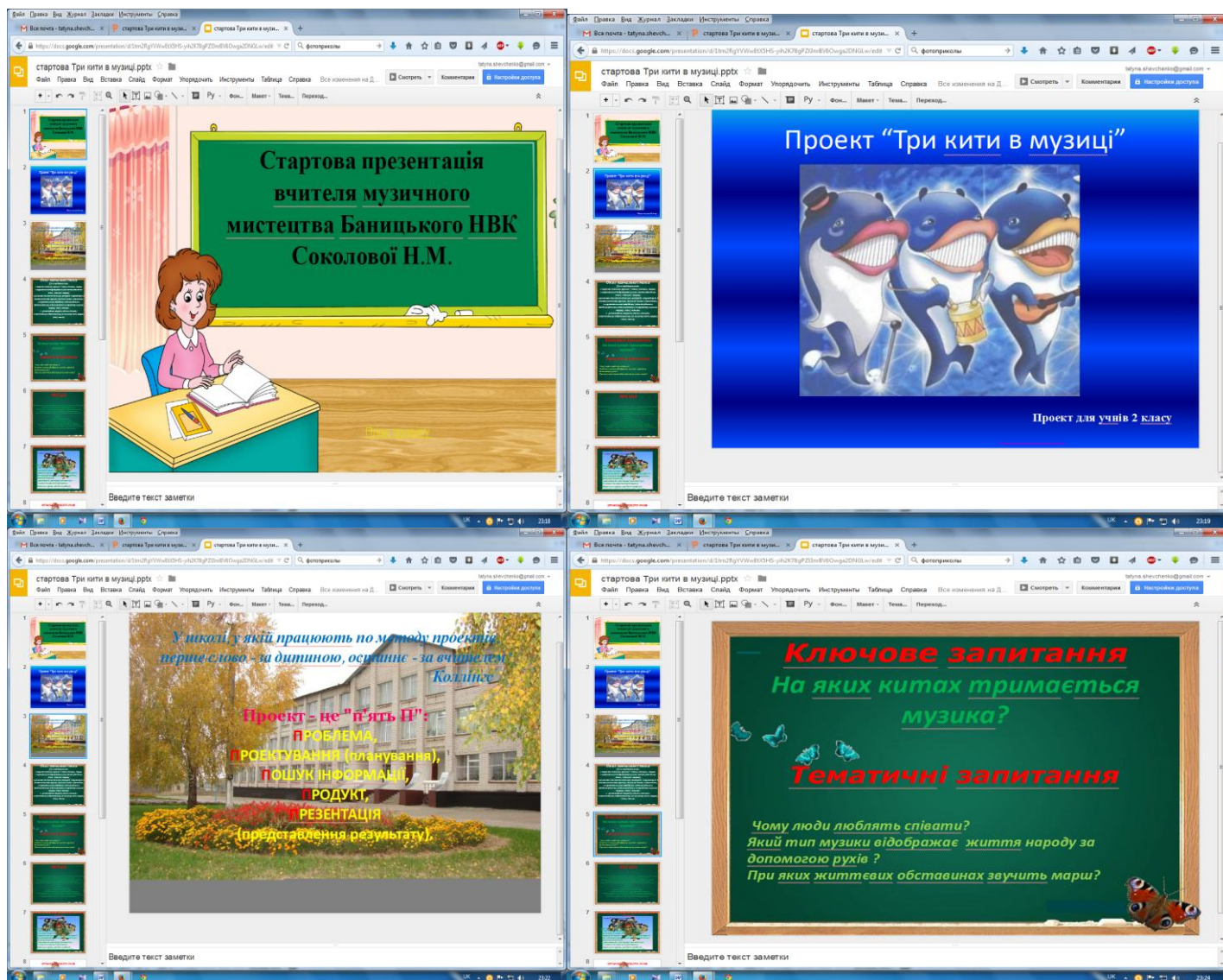
2.2. Пам'ятка до оформлення деяких складових випускного навчального проекту

Стартова презентація вчителя

Мета стартової презентації на початку проекту надати значний поштовх для активації мислення та повинна бути максимально наочною. Створюється

презентація засобами програми «Power Point» і складається із визначеної послідовності слайдів, які розкривають тему проекту.

Кожен слайд презентації може включати наочну (фото, малюнки) та ділову графіку (таблиці, схеми, діаграми, графіки), звуковий супровід (закадровий текст або фонова музика), готове відео.

Протягом роботи над проектом особлива увага приділяється формам оцінювання (ЗХД схема, асоціативний куш, онлайн-опитування, форм оцінювання учнівських продуктів).

Підсумкове оцінювання презентації

<https://drive.google.com/file/d/0B00cdAZE7EPqY0JETVISWEF8WG8/view?usp=sharing>

Учнівська презентація створюється засобами програми «Power Point». Цей учнівський продукт розкриває одне з тематичних питань.

На слайдах розміщують текст, ілюстрації (фото, малюнки, репродукції, схеми тощо), аудіо та відео вставки.

Орієнтовна схема учнівської презентації:

Слайд 1.

Заголовок слайду (Назва учнівського проекту, що відповідає одному з тематичних питань над яким працює група). Виконавці.

Слайд 2.

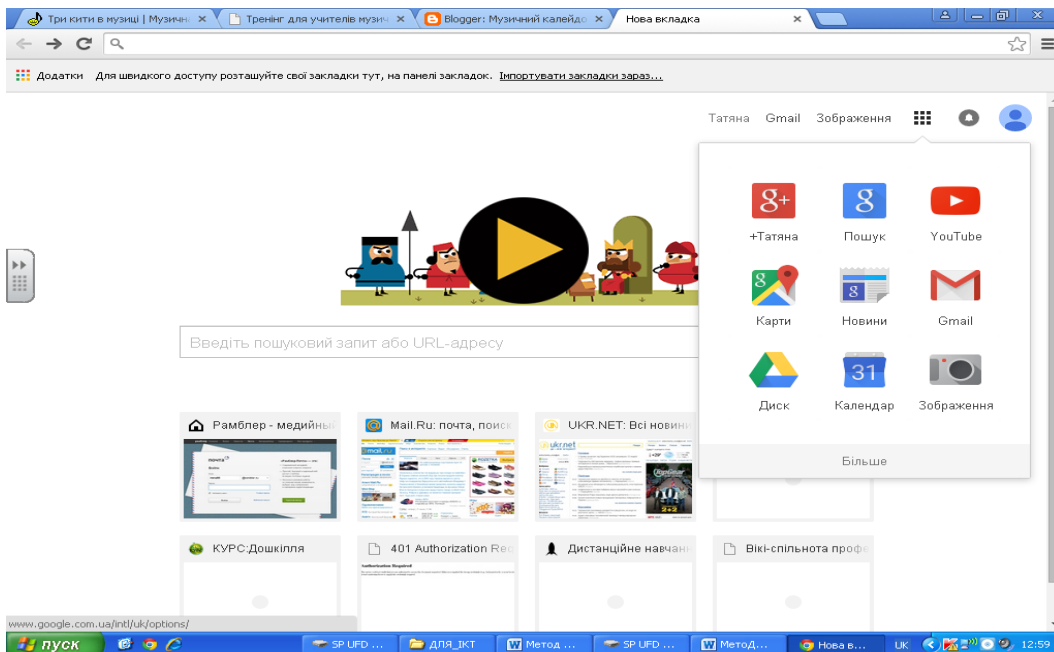
Вказати питання, над яким працює група.

Слайди 3-7.

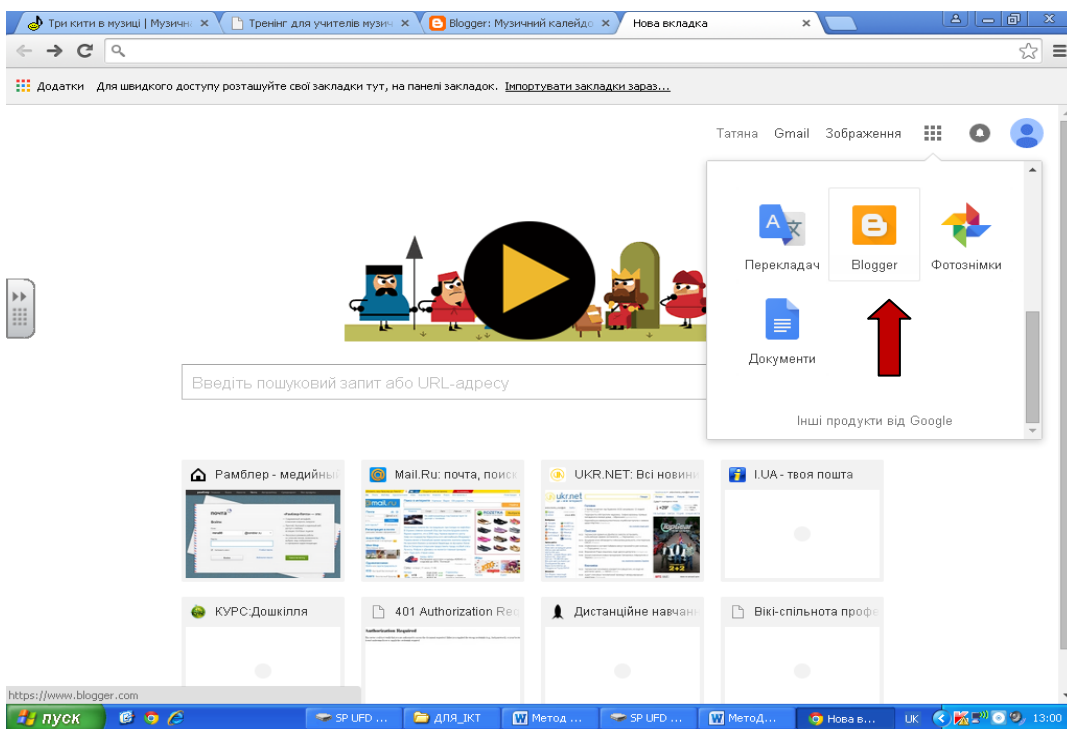
Розкрити зміст дослідження.

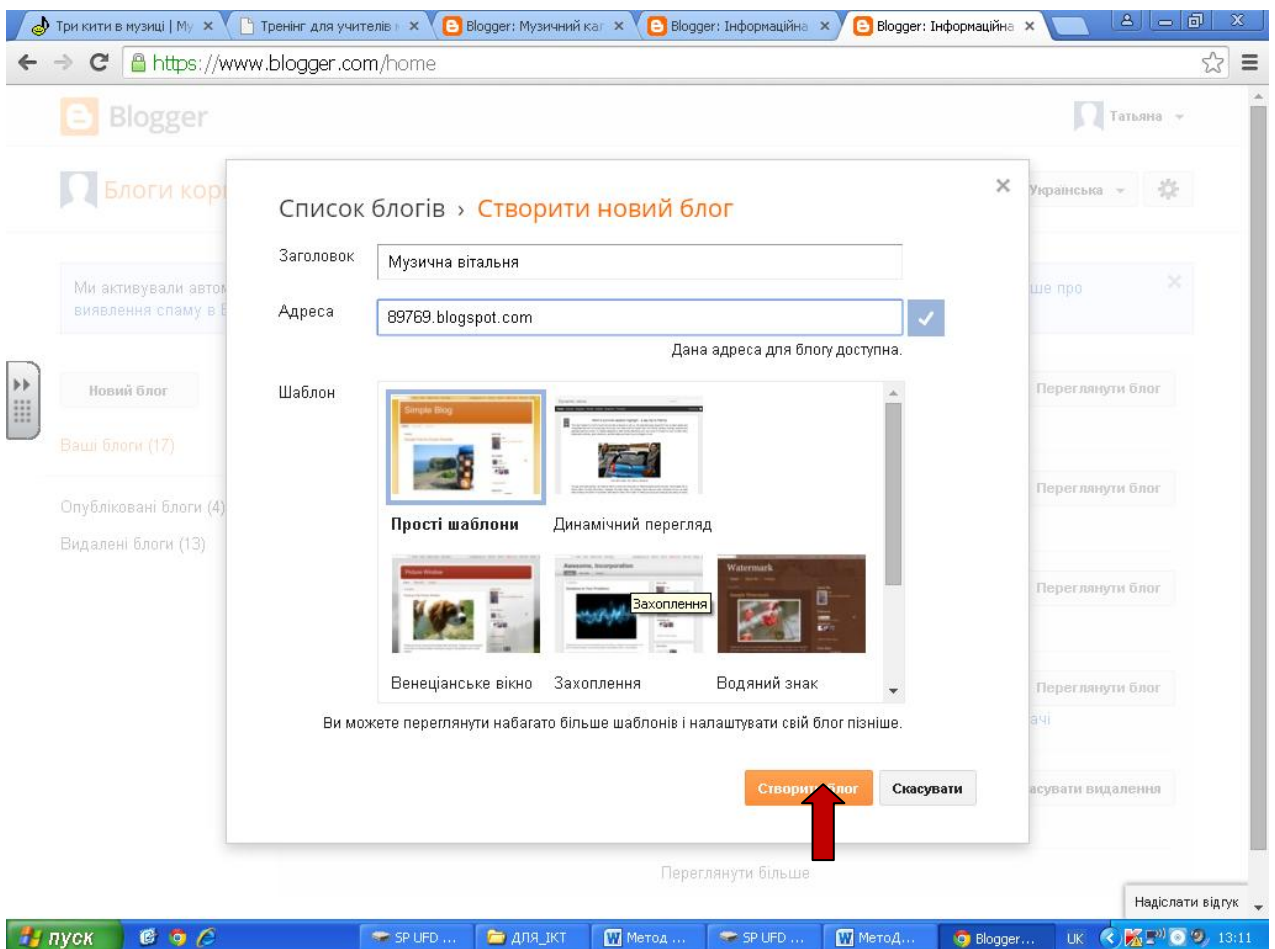
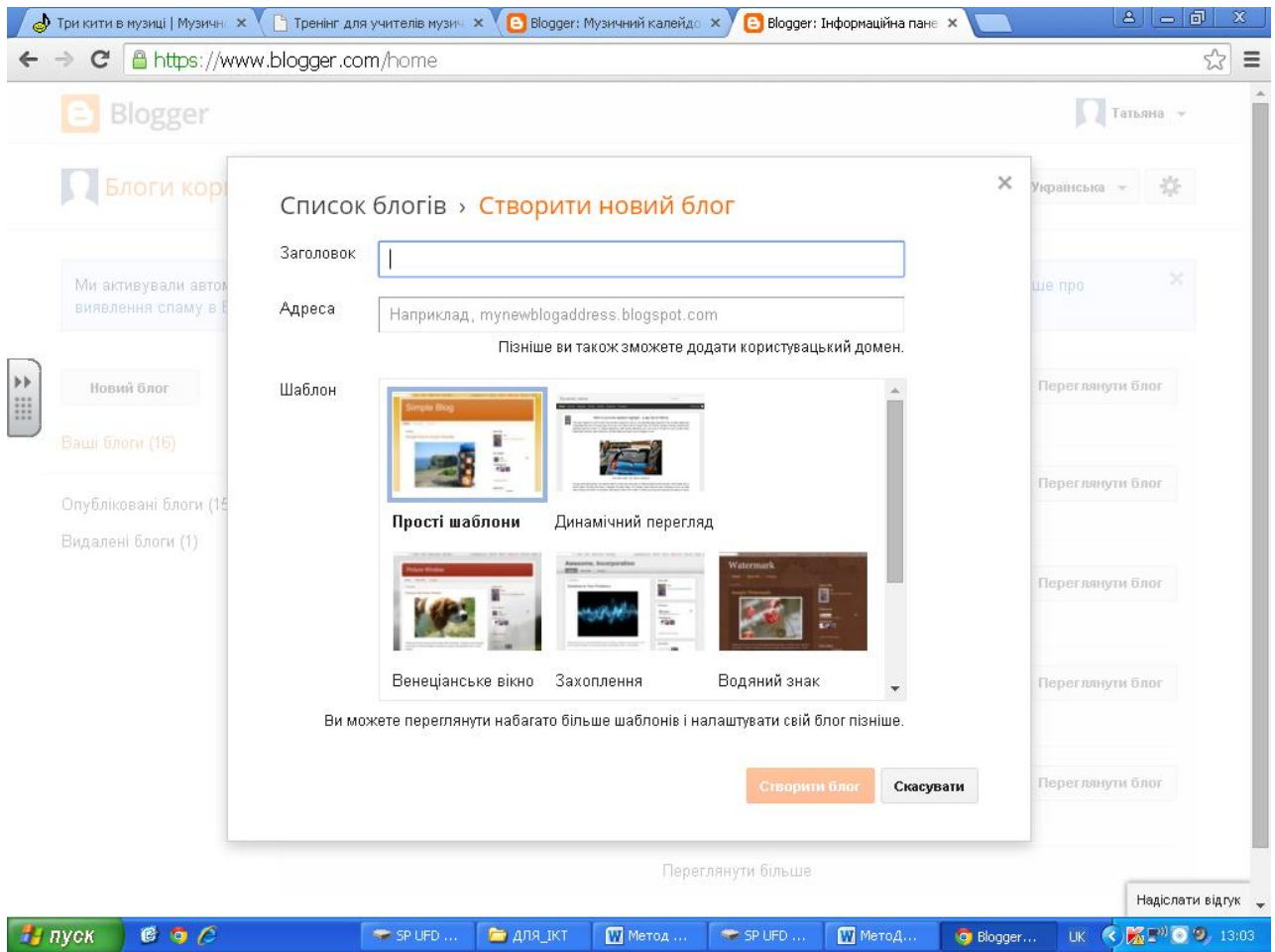
Створення блогу передбачає наявність пошти на Google – @gmail.com. Якщо вона у Вас вже є, переходимо до наступного кроку. Якщо ні, то заведемо поштову скриньку на Google – це безкоштовно.

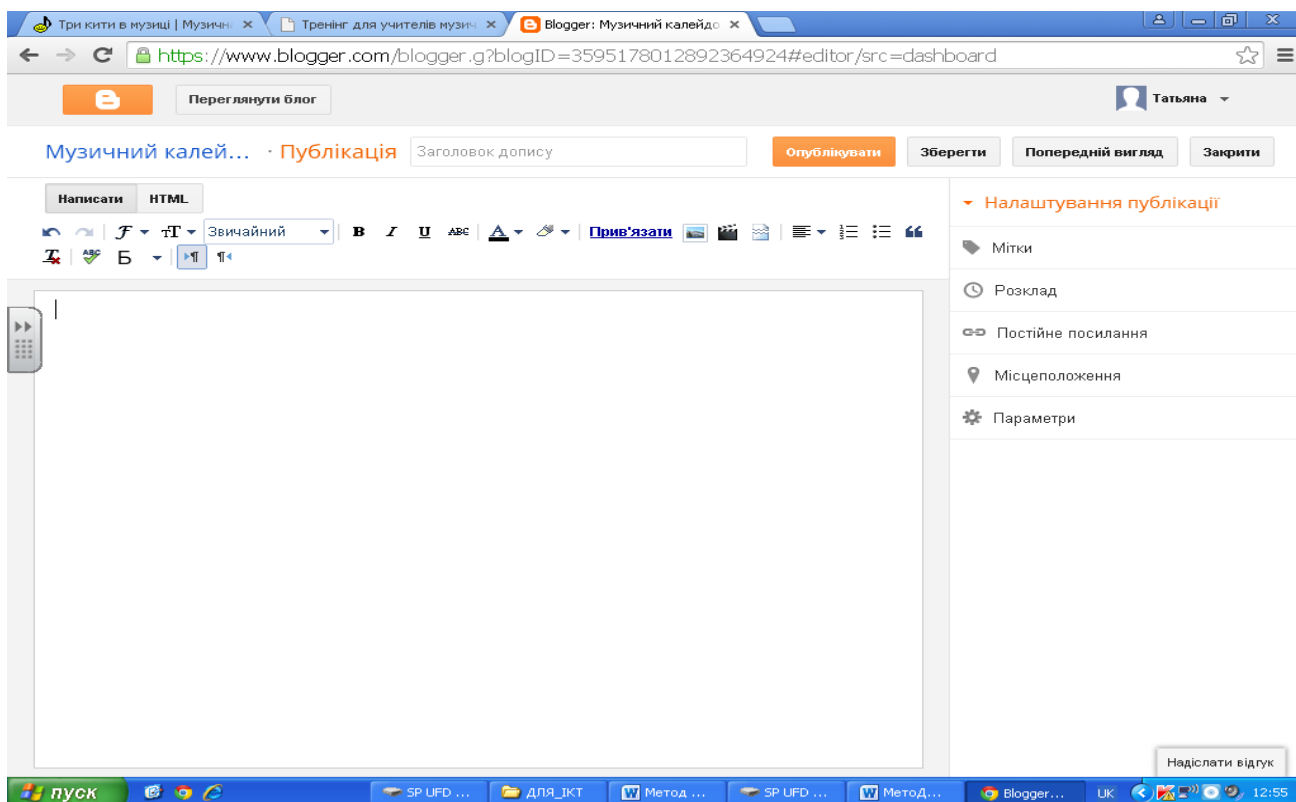
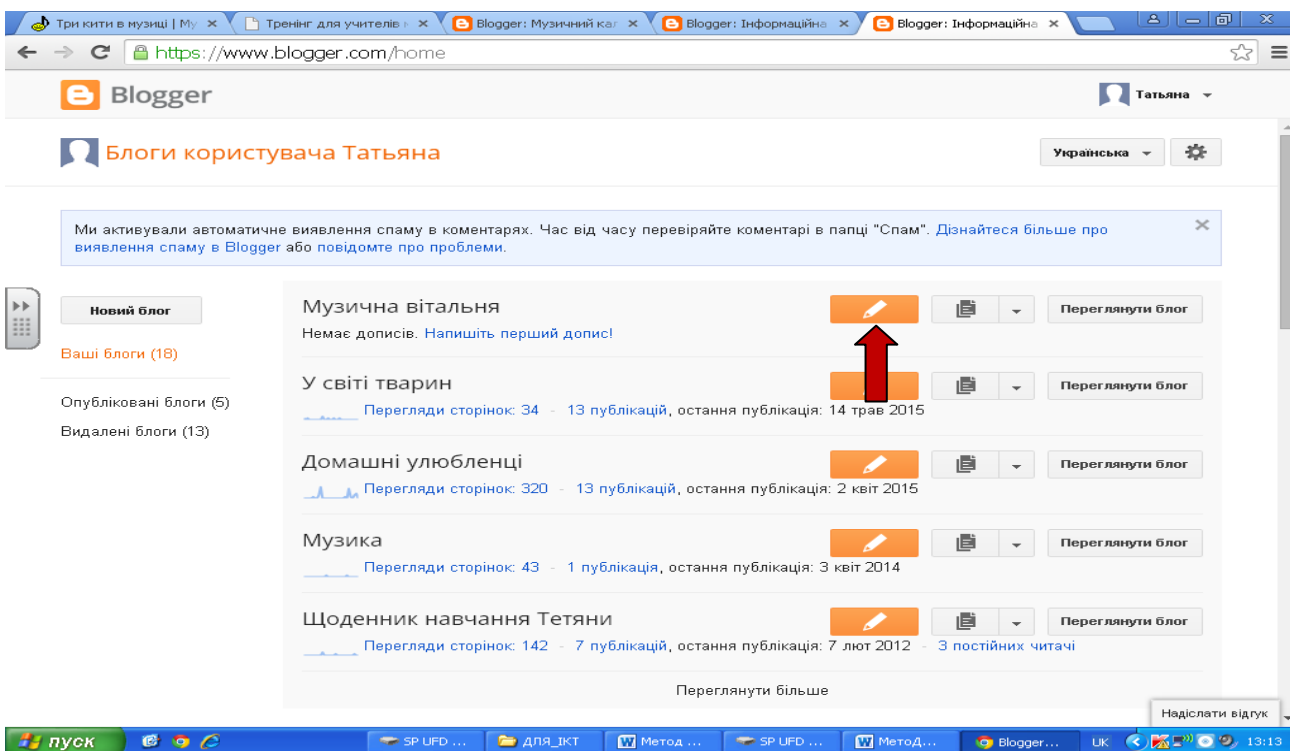

Далі потрібно перейти [на сервіс Блоггера](#) і зайти за допомогою своєї адреси на GMail. Після входу заповните невелику реєстраційну форму і погодитися з умовами.

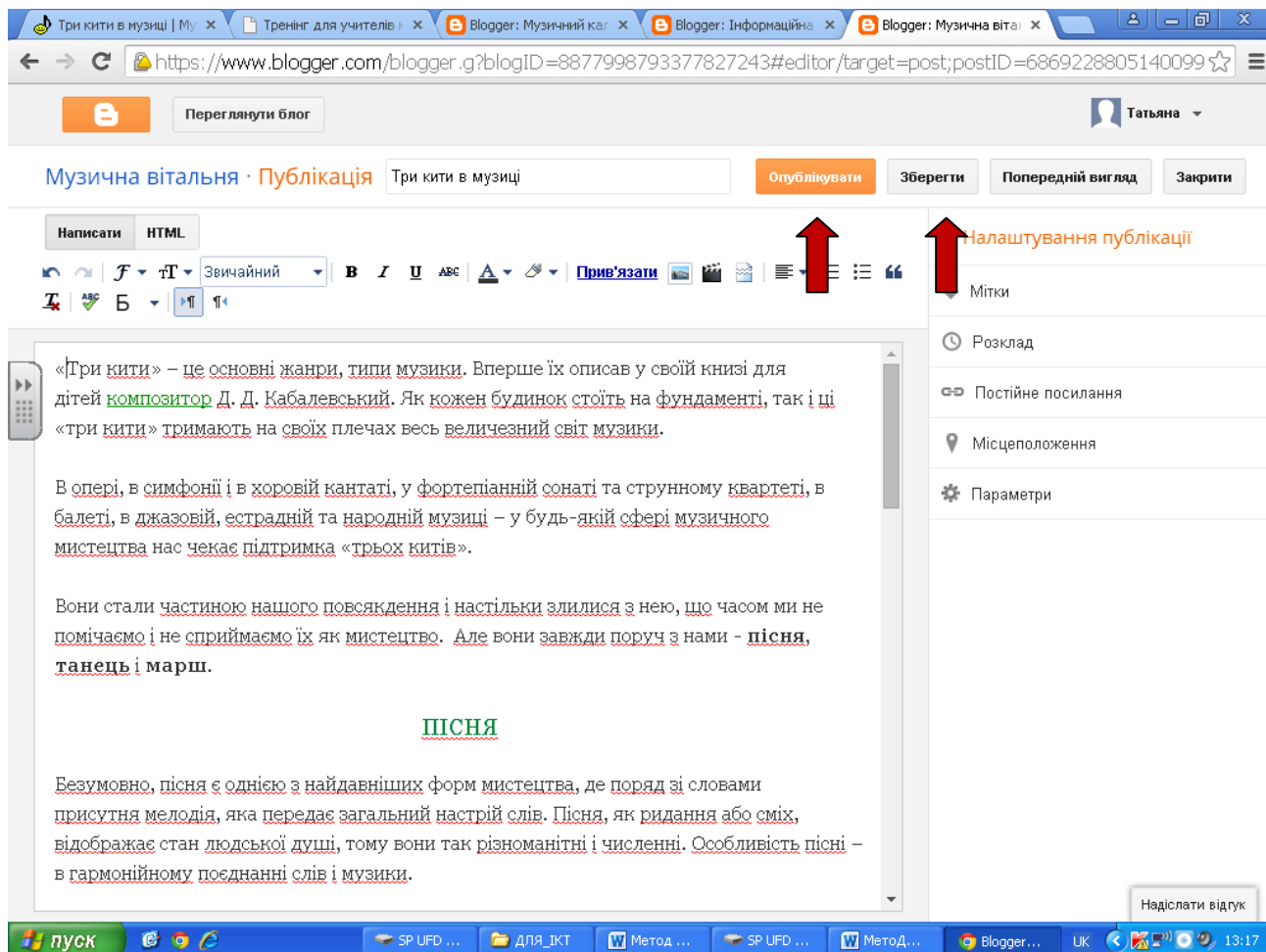
Заголовком або підзаголовком блогу повинно бути одне з тематичних питань

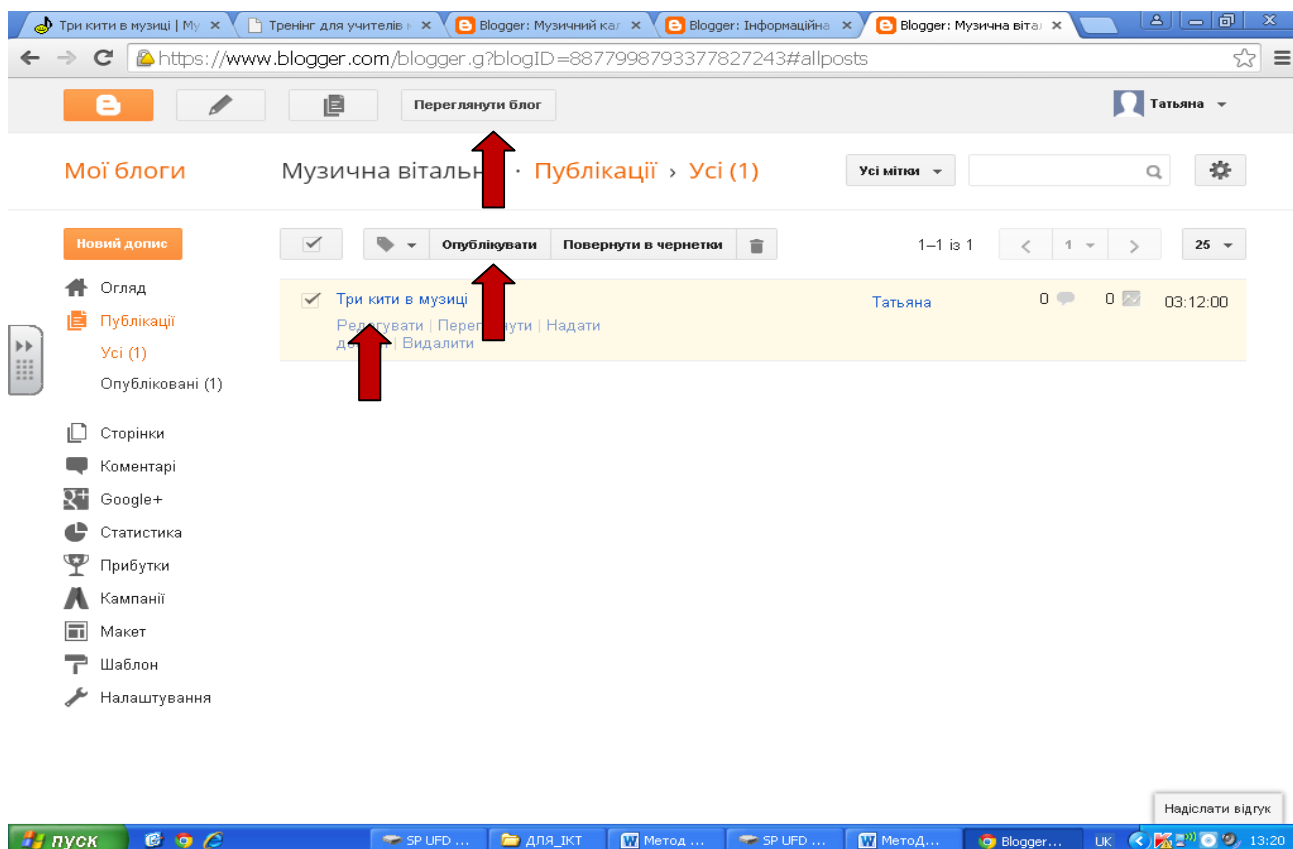

Надалі створюються публікації у яких розкриваються тема обраного тематичного питання

Після внесення матеріалів у блог. Їх необхідно «Зберегти» та «Опублікувати».

При необхідності вміст блогу можна редагувати

Переглядаємо блог.

КИТ МАРШ

Музика, яка супроводжувала рухи людей у темпі кроку, відома з далекої давнини. Під її мужні звуки йшли в бій, під радісні звуки поверталися з перемогою над ворогом. Напевно, ви здогадалися, що така музика називається

МАРШ

(marche - франц.) - «ходьба».

В музиці так називають п'єси, написані в чіткому, енергійному ритмі.
Марш пишеться в парнім розмірі (2/4, 4/4)

З бадьорими похідними, похідними, веселими, святковими, а інколи й сумними маршами пов'язано багато подій у житті кожної людини.

За яких життєвих обставин звучить марш?

ДИТЯЧИЙ МАРШ

Документи портфоліо повинні створюватися і зберігатися у папці на комп'ютері учасника, а потім всі, вони завантажуються на онлайнний сервіс, і їх повна збірка створюється на wiki-сторінці

Література до спецкурсу:

1. І.С. Бубнова, І.В.Бубнов. Застосування освітніх можливостей сервісу windows live / Особистість в єдиному освітньому просторі. Збірник наукових тез / наук. Редактори В.В.Пашков, В.В.Савін, А.І.Павленко. – Запоріжжя: ТОВ «Фіевей», 2012. – С. 381-383.
2. Бубнова І.С., Бубнов І.В. Інформаційні технології та мистецькі дисципліни // Педагогічна Сумщина. – 2009. – №2. – С. 42-46.
3. Бубнова І.С., Бубнов І.В. Програма Intel® "Навчання для майбутнього" в курсі підготовки вчителів художньо-освітнього циклу // Міжнародна науково-практична конференція "Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка". Суми, 2009. – С. 222-223.
4. Бубнова І.С. Комплексний підхід до інтенсифікації процесу навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва / Матеріали наукової конференції (16-17 листопада). – Суми: ОІППО, 2011. – С. 11-14.
5. І.С. Бубнова. Модернізація освіти і мультимедійні технології / Міжнародна

- науково-практична Інтернет-конференція «Інформаційні технології та безпека інформаційно-комунікаційних систем» (19 березня 2012 року) Вінниця[Електронне фахове видання]. – 2009. – № 1. – Режим доступу: <http://konferencia.voipopp.vn.ua/www/index.php?logout=true>
6. Intel® Навчання для майбутнього. Навчальний посібник / Ред. І.В.Карпищенко [та ін.]. - К.: ТОВ видавництво «Нора-прінт», 2006. – 502 с.
 7. Методичні рекомендації до організації навчання за модулями програми тренінгу Intel® "Навчання для майбутнього" для слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання / Упоряд. СП. Ніколаєнко, Л.Г. Ситник - Суми: СОІППО, 2010. – 24 с.
 8. Морзе Н., Дементієвська Н. Intel® Навчання для майбутнього. Методичні рекомендації для тренерів-методистів. - К.: ТОВ видавництво «Нора-прінт», 2005. – 124 с.
 9. <http://www.iteach.com.ua>
 10. Буров Є.В Комп'ютерні мережі. К.: Ліра-К, 2010. – 262с
 11. Уклад. С.О. Троян. Комп'ютерні мережі, Інтернет. – Умань: УДПУ, 2012. – 128 с.
 12. Зайченко Ю.П. Комп'ютерні мережі. – К.: Слово, 2003. – 256 с.
 13. Глинський Я.М. Інтернет: мережі, HTML і телекомунікації Львів: СПД Глинський, 2009. – 238 с.
 14. Самсонов В.В. Методи та засоби інтернет-технологій Ужгород: Компанія СМІТ, 2008. – 262 с.
 15. Левченко О.М. Основи Інтернету. – К.: Видавнича група ВНУ, 2009, – 285 с.

МИСТЕЦЬКІ ДОМІНАНТИ КУЛЬТУРНИХ РЕГІОНІВ СВІТУ

(витяг з програми загальноосвітніх навчальних закладів
Художня культура 11 класи)

Європейський культурний регіон

Роль Стародавнього Єгипту у виникненні європейської культури

Зародження науки і мистецтва.

Виникнення класичних форм архітектури: піраміда, обеліск, колона.

Створення нарисної системи письма.

Казки Стародавнього Єгипту – предки грецьких міфів, українських і російських народних казок.

Урок – подорож у часі: провести уявну екскурсію від Нілу до храмів Луксору або Карнакі.

Межиріччя (Месопотамія)

Вавилонія і Асирія – найголовніші держави месопотамської цивілізації.

Велич Вавилону. Вавилонська вежа.

Зародження фрескового живопису.

Висячі сади Семіраміди.

Греція

Греція – колыска мистецтв. Смысловий фундамент мистецтва – людина як „вінець творіння”.

Античні пам’ятки архітектури: доричний, іонічний, коринфський стилі.

Антична скульптура (Мирон, Фідій, Пракситель, Лісіпп).

Зародження театру. Існування у грецьких колоніях України умовної естетики давньогрецького театру (VII-VI ст. до н.е.). Переклади драматичних творів Есхіла, Софокла, Евріпіда, Аристофана українською мовою Б. Теном.

Античні герої у творчості Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки.

Українські міста, засновані греками.

Італія

Епоха Відродження: основні ознаки.

Леонардо да Вінчі: багатогранність таланту.

Мікеланджело: втілене відчуття форми.

Рафаель: зображення благородного і духовного начала.

Італія – батьківщина бельканто. Італійська опера. Італійсько-українські музичні зв’язки.

Італійське кіно.

В) написати рецензію на один з фільмів Ф. Фелліні;

Франція

Франція – батьківщина класичного балету, кіно.

Імпресіонізм: нове бачення світу.

Розширення циркових жанрів (водна арена, повітряний політ).

Видатні шансоньє Франції.

Версаль – зразок європейського парку.

Париж – столиця світової моди.

Іспанія

Асиміляція східної і західної культур – підґрунтя мистецтва Іспанії.

Готичний шрифт.

Ель Греко – художник-новатор.

Дієго Велескес – вершина іспанського живопису XVII ст.

Франсиско Гойя – найвизначніший і неперевершений живописець і графік XIX ст..

Сальвадор Далі – яскравий виразник модерністських течій в культурі XX ст.

Антоніо Гауді-і-Корнет – видатний архітектор-новатор XX ст.

Велика Британія

„Епоха Англії” у світі (XVII – XIX ст.).

Англійський сад: нове слово в європейській парковій культурі. Утвердження природного начала. Газон, бордюри.

Вплив англійського садівництва на парки України (Воронцовський парк в Алушті, „Софіївка” в Умані).

Зародження мюзиклів. Творчість Л. Вебера.

„Бітлз”: внесок у розвиток музичної культури.

Німеччина

Творчість Й. С. Баха.

Композитори – романтики.

Бетховен і українська музична культура.

Мейсенська порцеляна.

Німецький модерн – „югендстиль”.

Експресіонізм.

Австрія

Австрійський музичний класицизм.

Мистецтво рідної домівки (меблі М. Тонета, клавесин, художнє скло, фарфорова пластика).

Танцювальна стихія Й. Штрауса.

Голландія. Бельгія

Фламандський живописець П. Брейгель.

„Великі голландці”: П.П.Рубенс, Г. ван Р. Рембрандт.

Символізм М. Метерлінка.

Данія. Великий казкар Г.-К. Андерсен.

Норвегія

Е. Гріг – композитор-романтик світового значення.

Швеція

Творчість режисера І. Бергмана.

Болгарія

Діяльність Кирила і Мефодія – творців слов'янської писемності.

Південно-західні слов'янські народи

Хорватія, Словенія, Сербія, Чорногорія, Македонія – народи, що населяють Балканський півострів.

Творчість Е. Кустуріци – видатного режисера сучасності.

М. Павич – автор „першої книги ХХІ століття”.

Польща

Ф. Шопен – син польської землі.

Чехія

Творчість Б. Сметани.

Румунія

Килимарство Румунії.

Угорщина

Танець „чардаш” – душа угорського народу.

Творчість І. Кальмана – „короля оперети”

Оперети І. Кальмана в українських театрах.

Швейцарія

Кишеньковий годинник – витвір швейцарського ювелірного мистецтва.

Країни Прибалтики

М. Чюрльоніс: художник-символіст, композитор, автор перших литовських симфонічних поем.

Творчість Р. Паулса.

Беларусь

Ансамбль „Пісняри” під керівництвом В. Мулявіна.

Росія

Іконопис як втілення духовності слов'ян. Видатні майстри-іконописці.

Російський живопис: історичний, пейзажний, портрет. Зв'язки з Україною.

Російський балет. Видатні балетмейстери і танцівники.

Шедеври російського кіномистецтва.

Російський драматичний театр.

Україна

Внесок України у світову культуру.

Творчість видатних зарубіжних митців в Україні.

Арабсько-мусульманський культурний регіон

Головні риси мусульманського декоративного мистецтва. Збагачення арабськими фантастичними декоративними елементами всього мистецтва Середньовіччя.

Східні мотиви в українській орнаментиці.

Пам'ятки архітектури. Мечеть, її розташування; мінарет; мавзолеї.

Африканський культурний регіон

Значення художньої культури африканського континенту

Примітивна культура народів Африки.

Мистецтво Північної Африки.

Індійський культурний регіон

Внесок Індії у світову культуру.

Індуїзм та буддизм – основні релігії Індійського регіону. Їх відбиток у мистецтві.

Архітектура та скульптура

Інтер'єр та декор храмів.

Бронзова та мідна скульптура. Канони зображення.

Музика і танець. Танець. Значення поз, жестів, позицій рук (мудра).

Манера співу. Музика і танець в індійському кінематографі.

Далеко-східний культурний регіон

Китай

Могутня самобутність китайської культури. Два видатних віровчителів в культурній історії Китаю – Конфуцій і Лаоцзи.

Порцеляна – гордість китайського мистецтва. Символічне навантаження кольору.

Японія

Творчість Хокусає, Басьо.

Символіка японського мистецтва садоустрою – духовне начало. Типи японських садів.

Філософія ікебани та чайної церемонії.

Латино-американський культурний регіон

Мистецтво доколумбової Америки.

Процес «змішування культур».

Північно-американський культурний регіон

Історія і сучасність в культурі.
Митці, які здобули славу Америці ХХ століття.
Розвиток кіно США в гострій конкурентній боротьбі. «Система зірок».
Основні жанри американського кіно.
Мультфільми У. Діснея (29 призів Оскара). Діснейленд.
Блюз, джаз (видатні музиканти і співаки), рок-н-ролл – жанри сучасної популярної музики.
Мюзикли.
. Театр США.

Додаток 2

Музична і театральна культура України від найдавніших часів до кінця XVI ст.

Первісні музичні інструменти.
Музична культура східних слов'ян, античних міст Північного Причорномор'я.
Музична культура Київської держави: народна, придворно-світська, церковна.
Давньоруські музиканти, музичні інструменти.
Народна творчість: епос, календарно-обрядові та родинно-обрядові пісні.
Обрядовий пратейт (стародавні народні ігри, свята).
Мистецтво скоморохів.

Музична і театральна культура України XVII–XVIII ст.

Думи та історичні пісні.
Мистецтво кобзарів і лірників.
Церковний спів. Партесний концерт.
Хоровий концерт та його творці (М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський).
Збірка «Сад божественних пісень» Г. Сковороди.
Шкільний театр, зв'язок із викладанням поезики та риторики.
Вертеп.

Музична культура України XIX ст.

Народна музика: соціально- та родинно-побутові пісні.
Значення творчості С Гулака-Артемівського та М. Колачевського.
М. Вербицький: історія створення твору «Ще не вмерла Україна».
М. Лисенко – основоположник національної композиторської школи в Україні.
Музична творчість, виконавство та освіта.
Театр корифеїв: представники, репертуар, значення в історії культури.
Перший стаціонарний український театр: представники, репертуар, роль М.Садовського.
Творчий шлях М.Заньковецької.

Музична культура України ХХ ст.

Хорова, вокально-симфонічна і симфонічна музика (Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, С. Людкевич, М. Скорик, Є. Станкович).

Камерні жанри вокальної та інструментальної музики (В. Косенко, В. Барвінський).
Напрями популярної музики. Музичне виконавство та освіта.
Провідні актори та режисери українського театру. Лесь Курбас та ін. Сучасний драматичний, музичний і ляльковий театр.

Кіномистецтво України

Ігровий кінематограф.

Світове значення творчості О.Довженка.

Українське поетичне кіно: триумф і трагедія.

Фольклор – основне джерело розвитку української анімації (“козацький” серіал та ін.)

Художня культура української діаспори

Архітектура і скульптура.

О. Архипенко – піонер авангардизму в скульптурі.

Живопис і графіка.

Іконопис.

Використання українського фольклору, звернення до тем, пов'язаних з Україною, у творчості композиторів.

Виконавство (хорові колективи, співаки, бандуристи), освіта.

ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

(витяг з Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах)

У різних країнах світу існують певні відмінності у підходах до визначення освітньо-виховного статусу мистецьких дисциплін, їх короткий огляд і порівняння дають змогу виділити оригінальні риси національних систем і загальні тенденції.

У **Німеччині** згідно з навчальним планом початкової школи на предмет «Художнє виховання, музика, праця» виділяється сукупно 3 год. на тиждень у 1-му класі та по 4 год. на тиждень у 2-4-х класах.

Середня освіта здобувається в таких типах навчальних закладів: основна школа, реальна школа і гімназія. Навчальним планом основної школи передбачено вивчення предметів «Музика» та «Художнє виховання» у 5-6-х класах по 2 год. на тиждень, в решті інших – предмет «Музика» залишається обов'язковим (1 год. на тиждень), а «Художнє виховання» входить до складу обов'язково-вибіркових предметів (2 год. на тиждень). У реальній Школі музика викладається в усіх класах (1 год. на тиждень), а «Художнє виховання і праця» (2-3 год. на тиждень), починаючи з 8-го класу включена до групи предметів «за вибором». У гімназіях дисципліни художньо-естетичного циклу посідають значне місце, їх обсяг залежить від профілю закладу – гуманітарного, естетичного, математичного тощо.

За структурою курикулума художньо-естетичний цикл (*музика, мистецтво, дизайн*) віднесено до групи розвиваючих предметів. Реформа шкільних структур в напрямку інтеграції охоплює і мистецькі дисципліни. Особливу роль універсального засобу розвитку особистості відіграє мистецтво у вальдорфських школах. Живопис, малюнок, ліплення, спів, гра на інструментах, евритмія, театр, художньо-прикладна діяльність тощо безпосередньо вплітаються в навчання з усіх предметів. Педагоги вважають, що глибина переживання важливіша за глибину навчання, тому образ – кращий спосіб засвоєння будь-якого матеріалу.

У **Франції** структура загальноосвітньої школи складається з трьох рівнів: п'ятирічна початкова школа, чотирирічний коледж – перша ступінь середньої освіти та трирічний ліцей (загальноосвітній і технологічний та професійний) – друга ступінь середньої освіти. Загальна мистецька освіта охоплює цикл предметів: пластичні мистецтва, музику, танець, театр, кіно.

В елементарній (початковій) школі, яка зберігає наступність з материнською школою, навчальним планом передбачено на цикл предметів «фізкультура, музична освіта, мистецтво» від 6 до 8 навчальних годин. Програми передбачають єдність основних видів діяльності – сприймання, пізнання та оцінювання творів мистецтва власної та інших культур і художньо-творчого самовираження.

У коледжі, починаючи з 6 класу, протягом чотирьох років учні пізнають мистецтво різних епох і регіонів світу, поступово засвоюють мистецтвознавчі поняття, набувають різноманітних практичних художніх вмінь.

У ліцеї протягом трьох років учні можуть продовжувати вивчення того чи іншого виду мистецтва як елективний чи факультативний предмет залежно від профільності навчання.

Французькій школі притаманне партнерство з різними соціальними інституціями, митцями у справі мистецької освіти; значну активність виявляє місцева влада в справі організації у навчальних закладах (з окремою оплатою вчителів) занять з музики, танцю, образотворчого мистецтва, які вивчаються поглиблено у багатьох закладах).

Існують класи спеціальної підготовки з мистецтва, зокрема музики та танцю в загальноосвітніх і технологічних ліцеях. Таким чином, відбуваються позитивні зміни в змісті освіти, спрямовані на залучення школярів до культурних цінностей через глибоке засвоєння кращих творів світового мистецтва.

Аналіз навчальних планів **Великобританії** показує, що мистецтву приділяється належна увага, адже кількість годин на предмети художньо-естетичного циклу є досить значною. Предмети «Мистецтво» і «Музика» у граматичних школах викладаються у перші три роки навчання по 2 год. на тиждень.

З четвертого – п'ятого років навчання 50% часу відводиться на предмети за вибором. Застосовується блочний принцип, який передбачає вибір по 4 години з кожного блоку (до них входять «Музика», «Образотворче мистецтво Дизайн», «Драма»).

У 4 – 5-х класах вивчається «Музика» – 3 години, «Історія мистецтв» – 2 години, а з 6-го класу – по-різному на природничо-науковому та класичному відділеннях (по 2 та 7 годин відповідно).

На відміну від середньої школи Великобританії, у початковій, як правило, діють комплексні програми, оцінюються міждисциплінарні знання й навички учнів; педагогічні колективи шкіл самі вирішують, як викладати предмети національного навчального плану – у вигляді окремих предметів чи у вигляді інтегрованих курсів, програмних модулів.

В **Англії** (як, до речі, і в інших західноєвропейських країнах) до сьогоденного часу широко розповсюджені переконання, що повноцінна середня освіта має базуватися на «класично-гуманітарній культурі». Наприклад, при розподілі учнів, (починаючи з 4-го класу) на паралелі А, В, С до паралелі А з переважно гуманітарним ухилом зараховуються найбільш сильні учні.

У **Бельгії** у початковій школі (1-6 класи) цикл мистецьких викладається одним учителем. Ця єдина освітня сфера складається з чотирьох компонентів:

«музика – малювання – танець – драма». Учитель може на власний розсуд, але за бажанням дітей і з урахуванням їхніх інтересів, потреб і здібностей створювати підгрупи для опанування окремих видів художньої діяльності. Кількість годин на весь художній цикл та його окремі компоненти визначається педагогічним колективом школи.

В основній школі (7-11 класи) мистецька освіта є обов'язковою лише перші два роки навчання, тобто у 7-му і 8-му класах: «Музика» (1 год.) та «Образотворче мистецтво» (1 год.). З наступного 9-го класу ці дисципліни належать до вибіркових. Певні відмінності існують між державними (муніципальними) та різними недержавними школами (католицькими, вальдорфськими тощо).

У **США** не існує загальнонаціонального навчального плану (curriculum), виділяються лише базові предмети для обов'язкового вивчення у всіх штатах; до них належать співи та мистецтво. Поряд із обов'язковими пропонуються велика кількість предметів за вибором (інколи до 100). Окрім офіційних – державних – ефективно діють громадські механізми визначення освітніх стратегій. У школах різного типу спостерігаються надзвичайно великі відмінності в обсязі, змісті та технологіях художнього виховання.

В англomовних країнах поширення набули різноманітні інтегровані курси з естетичним компонентом. Естетизація педагогічного процесу в школах англomовних країн – **США, Канаді, Великобританії** – здійснюється за технологією створення естетичного поля і передбачає чотири основні шляхи реалізації програми «Виховання мистецтвом»:

- розробка інтегративного курсу (об'єднання образотворчого, музичного, хореографічного, драматичного мистецтв), на викладання якого відводиться шоста частина щоденного навантаження; застосовується «групове викладання», тобто співробітництво викладачів мистецтвознавчого циклу;
- доповнення змісту кожної навчальної дисципліни естетичним компонентом («естетика мовлення», «естетика математики», «естетика природознавства» тощо) і водночас диференційоване вивчення предметів мистецтвознавчого циклу;
- періодичне проведення тематичних занять-блоків, де окремі мистецтвознавчі та загальноосвітні дисципліни інтегруються навколо спільних для них понять;
- викладання мистецтва як базової основи загальної освіти («Образотворче мистецтво і математика», «Музика і фізика», «Хореографія і література» тощо).

У молодших класах багатьох шкіл на предмети естетичного циклу виділяється 7 год. на тиждень, також 80% часу впродовж дня відведено на художні заняття, де мистецтво виступає методологією навчання.

Загалом в освіті США діє принцип так званої «контрольованої свободи вибору». Перспективи подальшої трансформації шкільної освіти пов'язуються з розвитком шкіл із профільною специфікою. У концепцію цієї моделі закладена ідея варіативності освітніх послуг, що втілюється за рахунок розширення спектра елективних можливостей школи шляхом уведення курсів за вибором при одночасній високій якості викладання. Впровадження національних стандартів і системи тестування в шкільну освіту помітно скоротило межі децентралізації. В

умовах послаблення виховних функцій школи та падіння внаслідок цього культури школярів, особлива увага стала приділятися моральному, громадянському, патріотичному вихованню, партнерству школи й родини.

У **скандинавських країнах – Швеції, Данії, Норвегії, Фінляндії** – розповсюдження набуло варіативне навчання: школи мають значну свободу вибору при складанні навчальних планів і програм з різних предметів, які обирають педагогічні колективи та адміністрація закладів. Наприклад, музика викладається впродовж 9-10-ти років як обов'язковий предмет по 1-2 години щотижня у молодших і середніх класах та по 1 годині в старших класах (окрім середніх шкіл Норвегії). Водночас заклади, які мають відповідні умови організовують різноманітні заняття з мистецтва (гра на музичних інструментах, хоровий спів, оркестр, естрадні ансамблі, ритміка тощо). У Швеції у початковій школі практикується інтегроване навчання, у середній – викладається предмет «Мистецтво» (по 3-4 години на тиждень), який охоплює широке коло художніх явищ. Різноманітні творчі контакти існують між загальною та спеціальною мистецькою освітою.

Високого рівня в художньому, зокрема музичному вихованні школярів досягла **Угорщина**. Протягом останніх років функцію основоположного документу для розробки різних програм з мистецтва виконує Державний освітній стандарт, який, до речі, з кожним роком удосконалюється і перевидається в оновленому вигляді. Згідно з цим документом предмети мистецтва – музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного – охоплюють 16% загального обсягу навчання в Загальноосвітній початковій школі та близько 10% в старшій (для порівняння: в Україні в початковій школі мистецькі дисципліни складають близько 7%, в основній – 5%, в старшій – були завжди відсутні).

Музика і співи викладаються в угорських загальноосвітніх школах з 1-го по 10-й клас. Велика роль приділяється охопленню всіх дітей хоровими заняттями. У старших класах гімназій вивчається історія музики. У цій країні також набули популярності загальноосвітні школи з музично-естетичним ухилом, які сприяють інтенсивному загальному розвитку дітей, зростанню успішності з інших предметів. Досвід угорських педагогів з музично-естетичного виховання вивчається у різних країнах світу.

У **Польщі** реформування загальної середньої освіти відбувається в напрямку інтеграції мистецьких дисциплін (практичне впровадження проекту реформи почалося з 2001 року). У 1-3-х класах уроки музики проводяться спільно з уроками польської мови (вивчення фольклору), фізичної культури (танцювальна діяльність), природознавства (вивчення, пісень певної пори року). В основній введено інтегрований курс «Мистецтво» (музика та образотворче мистецтво). У 4-6 класах основної школи заняття згруповуються в блоки, і предмет «Мистецтво» входить до групи гуманітарних дисциплін, вчителі яких широко застосовують між предметні зв'язки. У трирічній гімназії також викладається курс «Мистецтво», учні опановують польську культуру минулого і сучасності. Для вчителів видано нові базові програми, зокрема авторські, розроблені вчителями-новаторами.

У **Росії** згідно з останнім варіантом концепції освітньої галузі «Мистецтво» у 12-річній школі передбачено введення після вивчення музики та образотворчого

мистецтва в початковій та основній школі інтегрованого курсу «Світова художня культура». На основі різних концепцій з базових предметів «Музика» (1-8 кл.) та «Образотворче мистецтво» (1-7 кл.), «Світова художня культура» (10-11 кл.) розроблено чимало різноманітних програм, які, як правило, забезпечені альтернативними навчально-методичними комплексами. Створено програми розвитку учнів молодших і середніх класів (переважно на основі одного з видів мистецтва). Більшість інтегрованих курсів для початкової, основної та старшої школи побудовані в межах традиційної схеми – «література – музика – живопис».

Згідно з освітньою реформою в **Латвії** мистецька загальна освіта набула досить вагомого значення як фактор розвитку емоційної сфери та художньо-творчого самовираження особистості. Предмети «Музика» (спів, гра на інструментах, сприймання музики), «Візуальне мистецтво» (малювання, ліплення) і «Література» (з елементами театру) складають єдиний цикл, який викладається протягом усіх 9-ти років навчання в початковій та основній школі. На музику та візуальне мистецтво виділено сукупно 4 години на тиждень (по дві години на кожний предмет).

В **Японії**, де в державних школах діють єдині програми і де завше приділялася значна увага естетичним чинникам освіти, кількість навчального часу на художньо-естетичний компонент (разом з літературним) доходить до 50% . Музика вивчається тричі на тиждень у 1-му класі, двічі – у 2-8-х класах, один раз на тиждень у 9-му класі. Майже всі школи створюють хорові колективи. Існує своєрідна практика організації великих зведених оркестрів юних скрипалів. Опанування образотворчого мистецтва ґрунтується на поєднанні національних традицій з вивченням світової художньої спадщини.

У багатьох західноєвропейських країнах законодавчо закріплено впровадження театральної та кіноосвіти в державних школах (безперечно, у різних формах). Так, наприклад, драматичне мистецтво глибоко ввійшло у навчальну практику шкіл Англії, де театральна гра використовується і як самостійний предмет, і як форма вивчення інших предметів (історія, література, історія культури), зокрема засіб поглиблення знань з англійської мови. Існує також широка мережа шкільних театральних студій, склалася система спеціальної підготовки вчителів для керівництва шкільною театальною діяльністю. На думку англійських учених і педагогів-практиків – театралізовані дії є універсальним методом впливу як на вихованця, так і на вихователів. Постановою парламенту Велика Британія ввела «Основи екранних мистецтв» у державні школи ще в 1965 р. Аналогічні постанови у 60-х роках з'явилися в **Данії, Польщі, Угорщині** та ін.

Для порівняння – декілька фактів по **Україні**: у 1984 р. факультативний курс «Основи кіномистецтва» викладався в 36 школах Києва, була створена українська Асоціація діячів кіноосвіти, з 1990р. на кафедрі кінознавства Київського державного інститут театрального мистецтва ім. І.Карпенка-Карого готувалися фахівці із спеціалізацією «Кінознавець. Викладач основ кіномистецтва» (заочна форма), на яку запрошувалися вчителі-гуманітарії та керівники дитячо-юнацьких кіностудій. Існувала реальна можливість поширення курсів «Основи екранних мистецтв» через випускників цього вузу, але зараз ця робота практично згорнута.

Впродовж тривалої історичної еволюції українська школа накопичила

значний досвід виховання дітей та юнацтва засобами мистецтва. У школах Київської Русі, запроваджувався обов'язковий хоровий спів. Основоположні принципи та національні особливості педагогіки мистецтва почали формуватися в братських і козацьких школах, колегіумах XVI-XVIII ст., що спричинило розквіт української хорової культури, появу мистецьких шедеврів українського бароко, виникнення оригінального явища «шкільної драми» тощо. У гімназіях та ліцеях XIX ст. гуманітарно-естетичний напрямок виховання збагачувався новими формами занять учнів: поширення набули музично-літературні вечори, інструментальне, зокрема й оркестрове музикування, театральна діяльність тощо.

Оригінальним, національно своєрідним навчально-виховним системам видатних представників української педагогіки Г.Сковороди, С.Русової, В.Сухомлинського та ін.

Протягом останніх десятиліть у загальноосвітніх навчальних закладах до обов'язкових мистецьких дисциплін традиційно належали «Музика» (1-8 кл.) та «Образотворче мистецтво» (1-7 кл.). Предмети з інших видів мистецтв – хореографія, театр, кіно – були відсутні в навчальних планах загальноосвітніх шкіл або вивчалися факультативно (переважно хореографія у початковій школі). У старших класах художньо-естетичне виховання здійснювалося переважно в умовах позаурочної роботи, лише в окремих закладах вводилися факультативи.

Згідно з Державним освітнім стандартом загальної середньої освіти в Україні предмети освітньої галузі «Мистецтво» – «Естетична культура» мають охоплювати всі роки навчання на засадах цілісності, наступності і неперервності: Мистецтво (1-8 кл.), Художня культура (9-11 кл.).

КВЕСТ

Квест (калька з англ. Quest – «пошук, предмет пошуків, пошук пригод, виконання лицарського обітниці»). У міфології і літературі поняття «квест» спочатку позначало один із способів побудови сюжету – подорож персонажів до визначеної мети через подолання труднощів (наприклад, міф про Персея або навіть 12 подвигів Геракла). Зазвичай під час цієї подорожі героям доводиться долати численні труднощі і зустрічати безліч персонажів, які допомагають або заважають їм. Герої можуть виконувати квест як з особистої вигоди, так і з інших мотивів. Велику популярність подібні сюжети отримали в лицарських романах, зокрема, один з найбільш знаменитих квестів лицарів Круглого Столу – пошуки Святого Граалю.

Квест – різновид активних інтелектуально-логічних ігор, синонім активного відпочинку. Це ігрова форма групового виконання завдань, яка має тривалу історію розвитку, багато можливих варіантів використання і чимало позитивних моментів.

Мета гри – «розшифрувати» певне місце на обумовленій території (скажімо, на вулицях міста, шкільному подвір'ї чи в музейній залі), *виконати на цьому місці певні дії* або/та одержати *підказку* (інструкцію, код) до виконання наступного завдання. Наприклад, у записаному в знайденій у певному сховку записці тексті може бути «зашифровано» назву вулиці, установи (якщо гра відбувається на місцевості) або картини чи іншого експоната (якщо грають у музеї), поблизу яких заховано наступний «орієнтир». У такому «зашифрованому» місці гравці знаходять іншу записку-підказку, після чого розшуки продовжуються. Таким чином, квест – це екстремально-інтелектуальна гра, яка передбачає застосування як фізичних (гравці постійно в русі), так і розумових зусиль, знань, кмітливості, артистичності, вияву командного духу.

В ідеальному варіанті квест – це командна гра, для якої потрібна сильна координація дій усіх гравців. Існує два варіанти організації гри. Складніший: кожна команда складається з двох частини: так звані *штаб* і *екіпаж*. Штаб – це аналітичний центр команди, що об'єднує основні умови команди. Його завдання – розгадати підступні запитання/завдання від організаторів і скерувати екіпаж у правильне місце на пошук наступного коду. Простіший: аналітики й виконавці виступають єдиним фронтом, тобто у складі команди.

Квести можна умовно поділити на:

- віртуальні ігри,
- спортивно-туристичні змагання,
- костюмовані історичні реконструкції,
- інтелектуальні ігри.

Усі квести об'єднують такі спільні риси: група людей виконує різноманітні завдання, шукаючи підказки, інструкції, користуючись спеціальною картою-маршрутом або відповідною схемою. Завдання здебільшого несподівані та непрості.

Квести як інтелектуальні змагання можуть бути використані і в навчально-виховному процесі зі школярами. Привабливість такого квесту в тому, що, як будь-який ігровий компонент, такий вид роботи має певні переваги.

За змістом квести можуть стосуватися певного навчального предмета, тобто бути історичними, літературними, математичними, природничо-технічними, мистецькими тощо.

Готуючи запитання, слід орієнтуватися на вікові особливості та можливості учасників. Учням слід завчасно повідомити тему гри, аби вони встигли підготуватися. Якщо для цього є умови, навіть тематичне оцінювання з навчального предмета можна провести у формі квесту.

Учасників гри слід попередити заздалегідь, питання і завдання мають відповідати обраній тематиці. Для школярів це буде приємна можливість відчувати себе шукачами скарбів, продемонструвати свої знання, виявити спритність, кмітливість і наполегливість.

Упродовж гри її учасники розшукуватимуть кодові позначки, які в кінцевому результаті виведуть шукачів пригод на місце знаходження прихованого «скарбу» – приза. Переможе команда, яка першою дістанеться фінальної точки квесту.

Використані та рекомендовані Інтернет-ресурси:

1. Галина Белоногіна (Луганська СОШ № 48). Квест «Ми різні – ми рівні – ми разом!»
<http://www.scribd.com/doc/8418790/Scenario-Quest-Tolerance>
2. День знань або Перший раз у перший клас: матеріали квесту
<http://www.skodniki.org.ua/downloads/light.doc>
3. Квест «Вулиці-нам» 'ятники»
http://klub-evrika.ucoz.ru/index/kvest_quotulicy_pamjatnikiquot/0-168
4. Квест: українською і про Україну: сценарій
<http://beket.kiev.ua/scenaria/kozaky.html>
5. Квест у Львові
http://community.livejournal.com/autoquest_lviv/2358.html
6. Квест як ігрова форма навчання та форма організації дитячого свята
http://ippo.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1778&Itemid=58
7. Романова І.А. «Інтелектуальна гра в навчально-виховному процесі»
http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu_ped/2008_34/17.htm
8. Сайт квесторів «Шкодники»: авторські ігри:
http://www.skodniki.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=35&Itemid=35

9. Світлана Гриценко, Микола Кононученко. Квест – нове покоління ігор для молоді і не тільки
<http://www.dt.ua/3000/3855/60753/>
10. City Quest «Козаччина»
http://www.osvita.lviv.ua/textes/o_city_quest.html

Додаток 5

ПРИКЛАД ПОРТФОЛІО, РОЗМІЩЕНОГО НА WIKI-СТОРІНЦІ

Портфоліо Соколової Наталії з теми "Пісня, танець, марш - три кити в музиці"

Зміст

[1 Назва навчальної теми](#)

[2 Основний та другорядні \(дотичні\) навчальні предмети](#)

[3 Вік учнів, клас](#)

[4 Стислий опис проекту \(скопіювати з Плану\)](#)

[5 План вивчення теми \(вставити файл\)](#)

[6 Оцінювання \(стислий опис і інструменти\)](#)

[7 Діяльність учнів та вчителя \(скопіювати з Плану з посиланнями на відповідні документи\)](#)

[8 Відомості про автора](#)

[8.1 Ім'я, прізвище](#)

[8.2 Фах, навчальний предмет](#)

[8.3 Навчальний заклад](#)

[8.4 Місто\село, район, область](#)

[8.5 Контактні дані](#)

[9 Відомості про тренінг](#)

[9.1 Дати проведення тренінгу](#)

[9.2 Місце проведення тренінгу](#)

[9.3 Тренери](#)

Назва навчальної теми

"Пісня, танець, марш - три кити в музиці"

Основний та другорядні (дотичні) навчальні предмети

Музичне мистецтво

Вік учнів, клас

2 клас (7-8 років)

Стислий опис проекту (скопіювати з Плану)

Навчальний проект для учнів 2 класу з теми «Типи музики». Учні збирають інформацію про трьох китів у музиці? Для роботи над цим завданням вони об'єднуються в три групи, отримують тематичні запитання, над якими буде

працювати кожна група, визначають напрямки роботи між членами групи. Учні працюють шляхом пошуку інформації в Інтернеті, в довідковій літературі: читають енциклопедії, ходять до бібліотеки, звертаються за допомогою до батьків, учителя. Вони готують і представляють свої висновки і рекомендації для учнів свого класу. Наприкінці кожної публічної презентації учні збирають дані, щодо збагачення знань товаришів з даної теми.

План вивчення теми (вставити файл)

[План вивчення теми](#)

Оцінювання (стислий опис і інструменти)

Оцінювання відбувається упродовж усієї навчальної теми, щоб перевірити мислення учнів та їх міркування. Короткі розповіді учнів допомагають відслідковувати індивідуальні навчальні потреби учнів. Такі розповіді можуть також забезпечити інформацію про те, як учні розуміють певні поняття та використовуватися для повторного пояснення складних понять. ЗХД схеми, [асоціативний куц](#), онлайн-опитування допомагають відслідкувати індивідуальні навчальні потреби учасників. Форма оцінювання [презентацій](#) використовується для того, щоб учні могли самостійно оцінити свої презентації попередньо до оцінки учителя. Протягом роботи над проектом для відслідкування прогресу у навчанні та оцінювання рівня мислення учнів вчитель веде журнал спостереження, надає консультації, використовує контрольні списки і форми оцінювання продуктів учнівської діяльності. Наприкінці роботи над проектом учні закінчують працювати із ЗХД таблицею, учитель перевіряє набуті ними знання за допомогою [опитувальника](#). За допомогою форм з критеріями оцінювання відбувається постійне самооцінювання та взаємооцінювання учнів. Наприкінці відбувається презентація (захист) проекту.

Діяльність учнів та вчителя (скопювати з Плану з посиланнями на відповідні документи)

Перед початком роботи над проектом учитель зустрічається з батьками учнів, щоб пояснити їм переваги роботи за методом проектів та розповісти про майбутні дослідження учнів, долучивши батьків до допомоги у роботі над темою проекту.

На початку проекту перед учнями вчитель ставить ключове питання: «На яких китах тримається музика?»; проводить бесіду про міфічне уявлення наших предків щодо форми Землі, яка тримається на трьох китах та Д. Б. Кабалевського, який у своїй книзі писав: «Як будь – який дім стоїть на фундаменті, так і ці «три кити» тримають на своїх плечах увесь світ музики». Вчитель демонструє [стартову презентацію](#). Учні індивідуально заповнюють таблиці [ЗХД](#).

Учитель обговорює з класом тематичні питання проекту та ставить завдання для дослідження. Методом мозкового штурму діти визначають майбутні напрями своїх досліджень, за допомогою вчителя об'єднуються у проектні групи, обираючи їх переважно з урахуванням своїх інтересів. Учні об'єднавшись у малі групи виконують завдання :

I група - працює над питанням «Чому всі люди так люблять співати?» і створює [вікі статтю з теми: "Чому всі люди люблять співати?"](#).

II група - опрацьовує мат серіал до завдання «Який тип музики відображає життя народу за допомогою рухів?» і створює [презентацію](#).

III група – збирає матеріал про те «При яких життєвих обставинах звучить марш?» і створює [блог](#).

Кожна група, отримавши завдання, планує свою діяльність, здійснює пошук в Інтернеті, опрацьовує спеціальну літературу, проводять екскурсії, організовані вчителем, ознайомлюється з інструкціями вчителя та законом про авторське право. При цьому використовують графічні схеми, таблиці та таке інше.

Вчитель спостерігає за роботою груп, ставить їм питання, робить нотатки, хід обговорення, розв'язання поставлених задач, допомагає учням у спільній роботі. Наприкінці вивчення теми, за допомогою опитувальника, відбувається перевірка результатів досягнень учнів. При завершенні вивчення теми відбувається захист проекту.

Відомості про автора

Ім'я, прізвище

Наталія Соколова

Фах, навчальний предмет

Учитель музики, початкових класів.

Навчальний заклад

[Баницький НВК: ЗОШ I-III ступенів - ДНЗ "Барвінок"](#)

Місто\село, район, область

с. Баничі, Глухівський район, Сумська область

Контактні дані

nataliya_sokolova_75@mail.ru

Відомості про тренінг

Дати проведення тренінгу

20.04. - 29.05.2015

Місце проведення тренінгу

Сумський ОШПО

Тренери

Шевченко Тетяна Олександрівна , Бубнова Ірина Семенівна

ПРИКЛАД ЩОДЕННИКА НАВЧАННЯ

Щоденник навчання Наталії Соколової 2015
понеділок, 25 травня 2015 р.

Рефлексія модуля 11

Ось і добігло до кінця наше навчання. У цьому модулі я завершила та продемонструвала своє портфоліо "Пісня, танець, марш - три кити в музиці". Вважаю, що ця робота буде корисною для моїх учнів. Дякуючи навчанню за програмою "Intel навчання для майбутнього" я познайомилася зі створенням портфоліо, навчилася завантажувати матеріали на вікі - ресурси, використовувати ІКТ в навчальному процесі. Я впевнена, що знайду застосування у практичній діяльності теми мого портфоліо "Три кити в музиці". Здобуті знання допоможуть розвивати в учнів навички XXI століття.

Рефлексія модулів 9, 10

Нарешті ми дійшли до завершаючого етапу нашої роботи.

Працюючи з матеріалами нового модуля, я зробила висновки, що стосуються диференційованого навчання, де я визначила 4 напрямки: зміст, процес, результат і середовище навчання. Щодо методів з обдарованими учнями, то ми знаємо багато методик, а для проблемних дітей майже немає. Ми дізналися новий термін "Фасилітація". Фасилітація передбачає перехід до процесу навчання, що будуються навколо навчальних потреб учнів, вимагає адаптації як зі сторони учня так і вчителя.

Сьогодні ми виклали наші навчальні матеріали на Google - диск та робили посилання на вікі iteach платформі. Це дуже цікаво і корисно.

Рефлексія модулів 7, 8

За вікном -28, а ми вчимося. Як багато інформації і все треба запам'ятати. Сьогодні я доробила учнівські приклади і тепер можу краще зрозуміти учнів під час

навчання - вони самі не зможуть їх створити, а лише тільки за допомогою батьків та вчителя. Але спільна робота допоможе краще зрозуміти один одного. Сьогодні я створила опитувальник. Вважаю, що це корисний інструмент при навчанні.

Час занять пробіг дуже швидко.

[Рефлексія модулів 5, 6](#)

Третій день навчань. Весняний прохолодний день, а нам від проробленої роботи жарко.

Таке знайоме слово педагогічна нарада...

Сьогодні ми обговорювали, яку користь у навчально - виховний процес може внести Інтернет. Він є потужним інструментом для проведення досліджень, але треба знати як використовувати цю інформацію. Обмеження для дітей повинні враховувати їх вікові особливості і чітко дозуватися. Ми дізналися, як можна заносити інформацію на Google - диск. Мені стало зрозуміло, наскільки важливі закони про авторські права. Буду знайомити з ними дітей. Корисним і важливим є робота з вікі-статтею, слід звернути увагу на оформлення, допомогти дітям визначити понятійний апарат, скорегувати роботу учнів.

[Рефлексія модулів 3, 4](#)

Сьогодні другий день навчань. Ми працювали над основними питаннями проекту. Цей модуль дав змогу з'ясувати, як можна використати навчальні дослідження в проектах. А саме: учні мають навчитись проектувати власну діяльність; плідно спілкуватись; приймати виважені рішення; представляти та демонструвати свої знання за допомогою ІКТ.

Складувато виявилось сформулювати ключове та тематичні питання. Обговорення з колегами мені дуже допомогло. Приємно відчувати їх підтримку. Сформулювати завдання проекту було не складно, а придумати завдання для груп було більш складним. Створення стартової презентації на початку проекту дало значний поштовх для активації мислення. В процесі роботи виникає багато питань, що до завдань, можливо я внесу певні зміни.

[Рефлексія модулів 1,2](#)

Ось і почалось наше навчання. Дуже багато нової інформації. Для мене важко було визначити власні цілі навчання. Мені вдалося познайомитися з сайтом програми Intel "Навчання для майбутнього" на платформі Wiki itaach. З допомогою тренерів я створила папку "Портфоліо", куди я буду заносити результати своєї роботи. Сьогодні я вперше створила блог. Сюди я буду

записувати свої враження про навчання. Тренери розповіли нам, що ми будемо працювати за методом проектів. Дізналися про переваги цього методу. Перевагою цього методу є те, що діти вчаться працювати в команді, розвивати свої здібності. Позитивним є те, що в проекті задіяні всі учні класу.

Додаток 7

СТРУКТУРА ПОРТФОЛІО INTEL®10

